

Kadernota 2021 - 2024

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
1. Inleiding	5
2. Budgettair Kader Begroting 2021 - 2024	7
2.1 Ontwikkelingen voor uitwerking Begroting 2021	7
2.2 Kadernota 2021 in het kort	8
2.3 Mutaties begrotingssaldo in de Kadernota 2021-2024	9
2.3.1 Begrotingssaldo 2021 - 2035	10
2.3.2 Kapitaallasten	11
2.3.3 Netto schuldquote	12
2.3.4 Algemene reserve	13
2.4 Stelposten	13
2.5 Lange termijn doorkijk	15
3. Ontwikkelingen begrotingssaldo inclusief prognoses	19
3.1 Mutaties begrotingssaldo naar aanleiding van prognoses	19
3.1.1 Begrotingssaldo 2021 - 2035	21
3.1.2 Algemene reserve	21
4. Ontwikkelingen begrotingssaldo inclusief prognoses en mogelijke impact van coronacrisis	23
4.1 Inkomstenbronnen en risico's	23
4.2 Mogelijke gevolgen op inkomsten	25
4.2.1 Begrotingssaldo 2021-2035	27
4.2.2 Algemene reserve	29
5. Subsidies 2021	31
6. Opheffen van reserve Egalisatie afschrijvingslasten in Begroting 2019	39

1. Inleiding

Voor u ligt de Kadernota 2021-2024. De kadernota gaat in op de vraag hoe de provincie er in financiële zin voorstaat en geeft de kaders aan waarbinnen de Begroting 2021 en de meerjarenbegroting 2022-2024 wordt opgesteld. De kadernota kijkt altijd vier jaar vooruit, conform de wettelijk voorgeschreven reikwijdte van de meerjarenbegroting. Aanvullend hierop geven we inzicht in de lange termijn ontwikkeling van de financiële positie (tot en met 2035). Deze periode komt overeen met de reikwijdte van het begrotingssysteem van de provincie Zuid-Holland. In dit systeem kan informatie voor een periode van 15 jaar worden vastgelegd zodat lange termijn ontwikkelingen beter kunnen worden gemonitord en beheerst.

De opbouw van de kadernota is als volgt:

- 1) Budgettair Kader Begroting 2021-2024 (hoofdstuk 2)
Met hierin opgenomen de structurele doorwerking van de Voorjaarsnota 2020 en mutaties die starten in 2021 als onderdeel van de Kadernota 2021 – 2024. Deze mutaties zijn feitelijk opgenomen in het begrotingssysteem.
- 2) Ontwikkelingen begrotingssaldo inclusief prognoses (hoofdstuk 3)
Met als basis het begrotingssaldo zoals opgenomen in het Budgettair Kader Begroting 2021-2024 worden een aantal prognoses aanvullend verwerkt in het begrotingssaldo. Deze prognoses zijn nog niet feitelijk geboekt maar hebben wel een grote zekerheid dat ze zich voor gaan doen in de nabije toekomst.
- 3) Ontwikkelingen begrotingssaldo inclusief prognoses en mogelijke impact van Coronacrisis (hoofdstuk 4)
Met als uitgangspunt de 2 voorgaande onderdelen wordt gekeken wat de mogelijke effecten zijn op de inkomsten van de provincie Zuid-Holland en daarmee op het begrotingssaldo. Immers het begrotingssaldo is het verschil tussen de baten en lasten in een bepaald begrotingsjaar.

2. Budgettair Kader Begroting 2021 - 2024

In dit hoofdstuk worden de mutaties op het begrotingsaldo, het effect daarvan op het meerjarig begrotingsaldo en algemene reserve gepresenteerd. Tevens wordt inzicht gegeven in de kapitaallasten, schuldquote en de lange termijn ontwikkelingen van de baten en lasten. Alle cijfers genoemd in dit hoofdstuk zijn vastgelegd in het begrotingssysteem.

2.1 Ontwikkelingen voor uitwerking Begroting 2021

Coronacrisis

Ook voor Begrotingsjaar 2021 en de meerjarenraming zal de coronacrisis grote gevolgen hebben. De provincie blijft onderzoeken waar zij een bijdrage kan leveren vanuit haar rol en taak om zo tot eventuele extra maatregelen te komen. Ook bij het opstellen van de Begroting 2021 zal gekeken worden naar de effecten op onze eigen ambities. Op <https://www.zuid-holland.nl/actueel/coronavirus/> is per thema aangegeven wat de provincie tot nu toe doet om de gevolgen van de coronacrisis te beperken. Dit overzicht wordt doorlopend bijgewerkt en aangevuld.

De coronacrisis heeft gevolgen voor de uitgaven maar ook voor de inkomsten, in de kadernota is een apart hoofdstuk opgenomen met betrekking tot de mogelijke gevolgen voor de inkomsten op de langere termijn. Dat Nederland in een recessie beland lijkt wel zeker, maar onduidelijk is nog hoe heftig en hoe lang. Dit zal mede afhankelijk zijn van de duur van de intelligente lockdown en de mate waarin deze versoepeld kan worden. Het CPB heeft een aantal scenario's doorgerekend en in alle gevallen zal de economie krimpen. De Rabobank gaat in het slechtste scenario zelf uit van een economische krimp rond 14% in 2020.

De maatregelen die de provincie Zuid-Holland neemt of wil nemen aan de uitgavenkant moeten gedekt worden uit de inkomsten. Voor onze inkomsten zijn we vooral afhankelijk van het provinciefonds en de opcenten motorrijtuigenbelasting. Voor de algemene uitkering van het provinciefonds is op korte en lange termijn onzekerheid. Hierover zijn IPO en VNG in gesprek met de Rijksoverheid, bij de Begroting 2021 is hier naar verwachting meer duidelijkheid over. Voor deze Kadernota 2021 is daarom terughoudend omgegaan met de mutaties in het begrotingsaldo van de opcenten motorrijtuigenbelasting en vooralsnog geen bijstelling op het provinciefonds.

Stikstof

In 2020 zijn belangrijke stappen gezet in het stikstofdossier, maar de opgave om de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden te halen en te zorgen voor voldoende ontwikkelingsruimte voor (economische) ontwikkelingen in Zuid-Holland blijft inzet en aandacht van de provincie vergen. Onze inzet in het stikstofdossier hebben wij in december 2019 vastgesteld. In 2020 zijn daarvoor belangrijke stappen gezet met natuurdoelanalyses, bronnenanalyses, afspraken in gebieden op basis van de gebiedsgerichte aanpak en afspraken met sectoren over een bijdrage aan de vermindering van stikstof. In 2021 geven wij een verder vervolg aan de afspraken met sectoren en de inzet in gebieden. Het is in die fase van belang om projecten die de transitie naar een klimaatbestendige, circulaire en stikstofarme economie mogelijk te maken, omdat deze transities zorgen voor vermindering van de stikstofdepositie. Regievoering in gebieden, stimuleren van het tot stand komen van efficiënte kaders voor de uitvoering als bevoegd gezag en aansturing van de inzet van Rijksmiddelen zijn daarbij de voornaamste provinciale interventies. Om de Rijksinzet op dit dossier van landelijk gezien € 5 miljard in 10 jaar tijd effectief te doen zijn stellen wij voor de extra inzet vooralsnog, de komende drie jaar, op een niveau van € 1 miljoen op jaarbasis incidenteel te handhaven. De komende jaren zal het Rijk veel middelen besteden aan natuurherstel en bronmaatregelen ter vermindering van stikstof. Daarbij zal het Rijk het gesprek voeren met provincies en andere partijen over cofinanciering.

De huidige financiële mogelijkheden zijn hiertoe zeer beperkt, waardoor er – vooralsnog – in deze kadernota geen bedragen zijn opgenomen voor cofinanciering van rijksmiddelen.

2.2 Kadernota 2021 in het kort

Onderwerp	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Budgettair Kader Begroting 2021-2024															
Begrotingssaldo	13	7	16	55	49	39	39	36	34	29	25	19	17	16	15
Vrije ruimte algemene reserve*	60	67	83	138	186	226	265	300	334	363	388	407	424	440	455
Kapitaallasten	80	86	94	112	117	124	127	129	130	132	133	135	137	138	139
Kapitaallasten % Baten	12%	13%	14%	17%	18%	19%	19%	20%	20%	20%	20%	21%	20%	21%	21%
Netto Schuld absoluut	1101	1279	1340	1487	1572	1577	1598	1570	1558	1548	1520	1548	1582	1558	1548
Netto Schuld Quote	173%	203%	212%	228%	247%	249%	252%	249%	248%	245%	241%	245%	238%	238%	242%
Baten	663	654	667	666	668	668	668	668	667	666	666	665	663	670	661
Lasten	750	687	677	654	642	636	633	621	629	624	617	670	649	650	647
Saldo Bestemmingreserves	529	490	453	411	378	361	348	347	340	344	357	321	326	310	300
Begrotingssaldo inclusief prognoses															
Begrotingssaldo	1	-3	6	46	40	30	30	27	25	20	16	10	7	7	6
Vrije ruimte algemene reserve	43	40	46	92	131	161	191	218	243	262	278	288	296	303	309
Begrotingssaldo inclusief prognoses en mogelijke impact van coronacrisis															
Begrotingssaldo Scenario 1	1	-3	-29	7	-1	-11	-11	-14	-16	-21	-25	-31	-34	-34	-35
Vrije ruimte algemene reserve	43	40	11	18	16	5	-6	-20	-36	-58	-83	-114	-147	-181	-216
Begrotingssaldo Scenario 2	1	-3	0	34	22	6	0	-3	-5	-10	-14	-20	-23	-23	-24
Vrije ruimte algemene reserve	43	40	40	74	95	101	101	98	93	82	68	48	28	3	-21

*De vrije ruimte algemene reserve wordt als cumulatieve saldo gepresenteerd. Dit is een saldo zonder dat er in de periode 2021 tot en met 2035 enige onttrekking of storting plaatsvindt. Voorbeeld als er een onttrekking plaatsvindt: Als er in 2021 incidenteel € 10 mln wordt onttrokken dan zal de vrije ruimte alle jaren erna € 10 mln lager zijn. In 2035 is het saldo dan dus € 10 mln lager. Als er structureel € 10 mln wordt onttrokken vanaf 2021 dan telt dit cumulatief door, in 2035 is er dan totaal € 140 mln van de algemene reserve af

- Het begrotingssaldo zet na 2024 een structurele dalende lijn in, de daling vlakt op termijn wel af. Als ook naar de prognose wordt gekeken is op dit moment vrijwel geen structurele ruimte. Voor 2021 is er wel incidenteel ruimte. De mogelijke impact van de coronacrisis op de inkomsten en daarmee het begrotingssaldo is fors en zou tot een negatief begrotingssaldo kunnen leiden en tot noodzakelijke maatregelen om het begrotingssaldo structureel weer in evenwicht te krijgen.
- Kapitaallasten zijn een gevolg van investeringskredieten. De investeringskredieten en daarmee de kapitaallasten die erop volgen worden door Provinciale Staten vastgesteld. De kapitaallasten zijn dus uiteindelijk hetgeen wat binnen de lasten van de begroting moet worden gedekt. De dekking van de kapitaallasten vindt sinds de Begroting 2019 voor alle ambities plaats via het begrotingssaldo na het opheffen van reserve Egalisatie afschrijvingslasten. Zie hoofdstuk 6 Opheffen van reserve Egalisatie afschrijvingslasten in Begroting 2019.
- Investeringskredieten zijn geen op zichzelf staand doel, maar een afgeleide van alle provinciale ambities zoals onder andere ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkelingen. Het bevordert de economische ontwikkeling en leefbaarheid van Zuid-Holland en een goede ontsluiting van woon- en werkgebieden
- De kapitaallasten zijn in 2021 verder gestegen en deze stijging zet richting 2027 fors door, daarna vlakt de groei af. De kapitaallasten worden gedekt uit het begrotingssaldo en is daarmee een belangrijke reden voor de structurele daling van het begrotingssaldo.
- De kapitaallasten stijgen omdat er meer geleend moet worden, dit zien we terug in de netto schuldquote. De verwachte schuld stijgt richting 2027 tot € 1.598 mln (252%) en daalt daarna licht, voor 2021 is de verwachte schuldquote 173%. Een en ander is wel afhankelijk van de realisatiekracht.
- De baten schommelen door de jaren heen, met name door de baten die direct binnen de ambities binnen komen. De algemene dekkingsmiddelen zijn relatief stabiel, maar hier zit wel een onzekerheid vanuit de coronacrisis die nu nog niet te kwantificeren is.

- De lasten zijn op korte termijn hoog en nemen de jaren erna af, dit komt met name door de inzet van de bestemmingsreserves. Dit is goed te zien aan de daling van het saldo van de bestemmingsreserves. Onderdeel van de bestemmingsreserves zijn ook de risicoreserves, deze worden in principe niet uitgegeven en zullen in het saldo zichtbaar zijn totdat ze zijn opgeheven of ingezet.

2.3 Mutaties begrotingssaldo in de Kadernota 2021-2024

Onderstaande tabel geeft inzicht in de structurele mutaties vanuit de Voorjaarsnota 2020 en de mutaties die in 2021, deze kadernota starten. Op basis van de mutaties in de Voorjaarsnota 2020 en Kadernota 2021 is er sprake van een incidentele verbetering van het begrotingssaldo in de periode 2021 tot en met 2023. Daarna is er langdurig sprake van een verslechtering van het begrotingssaldo. Voor de korte termijn ontstaat er incidenteel meer budgettaire ruimte om in te spelen op nieuwe ontwikkelingen, in 2021 is er nog een voordelig begrotingssaldo van € 12,6 mln.

Het voordelige saldo van de mutaties wordt toegevoegd aan de algemene reserve, het nadelig saldo zal worden onttrokken aan de algemene reserve. Het effect op de algemene reserve en het begrotingssaldo zal in de betreffende paragrafen nader worden toegelicht.

(bedragen x € 1 mln)		Nieuwe collegeperiode				Nieuwe collegeperiode				Nieuwe collegeperiode				Nieuwe collegeperiode			
		2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
A	Mutaties eerdere P&C producten																
1	Mutaties in begrotingssaldo in eerdere P&C producten	-24,7	2,2	1,7	13,8	55,4	52,0	42,4	42,3	39,2	37,4	32,4	28,8	22,6	18,2	15,4	15,4
	Totaal (A) Mutaties eerdere P&C producten	-24,7	2,2	1,7	13,8	55,4	52,0	42,4	42,3	39,2	37,4	32,4	28,8	22,6	18,2	15,4	15,4
B	Ontwikkelingen binnen de Algemene dekkingsmiddelen en Organisatie																
	Ambitie Organisatie																
	<i>Autonome ontwikkelingen</i>																
1	Ontwikkelingen provinciefonds: Algemene uitkering	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm
2	MRB ontwikkelingen wagenpark	6,3	4,1	2,8	2,4												
3	Compensatie provincie Zeeland		-0,1	-0,1													
	<i>Resterende ontwikkelingen</i>																
4	Jaarrekening: Resultaat jaarrekening	21,1															
4	Jaarrekening: Beklemmingen	-16,4	-0,3	-0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5	Kapitaallasten: afschrijving	3,9	3,6	3,4	2,1	1,0	-1,1	-0,9	-0,8	-0,7	-0,7	-0,7	-0,6	-0,5	-0,2	1,1	1,1
5	Kapitaallasten: rente	0,9	0,7	-0,6	-1,4	-1,6	-2,1	-2,3	-2,6	-2,7	-2,8	-3,1	-3,5	-2,7	-1,4	-0,1	-1,2
5	Kapitaallasten: Voor het investeringsproject Zon op Infra wordt reserve Bereikbaarheid als dekking ingezet.		1,5														
6	Reserves: Onbeklemd deel reserve Toekomstagenda	0,1															
7	Asbest sanering C gebouw	-4,4															
	Totaal B: Exogene/Algemene ontwikkelingen	11,5	9,6	5,2	3,1	-0,6	-3,1	-3,2	-3,4	-3,5	-3,5	-3,7	-4,1	-3,2	-1,6	1,0	-0,1

(bedragen x € 1 mln)		Nieuwe collegeperiode				Nieuwe collegeperiode				Nieuwe collegeperiode				Nieuwe collegeperiode			
		2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
A	Mutaties eerdere P&C producten																
C	Ontwikkelingen binnen de Ambities																
	Ambitie 1 Samen werken aan Zuid-Holland																
1	Stikstof	-2,8															
	Ambitie Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland																
2	Wijziging kasritme "Nationaal Programma Rotterdam Zuid" (NPRZ)	0,8	-0,2	0,2	-0,8												
	Ambitie Concurrerend Zuid-Holland																
3	Coronamaatregel Fieldlabs budget ad € 1,1 mln naar voren halen	-1,1	1,1														
	Ambitie Gezond en veilig Zuid Holland																
4	Vrijvallen bijdrage aan DMCR voor ICT-investering	0,7															
Totaal C: Ontwikkelingen binnen de programma's		-2,3	0,9	0,2	-0,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Totaal (B+C) intensiveringen		9,2	10,5	5,4	2,3	-0,6	-3,1	-3,2	-3,4	-3,5	-3,5	-3,7	-4,1	-3,2	-1,6	1,0	-0,1
Begrotingssaldo Totaal (A+B+C)		-15,5	12,6	7,1	16,1	54,7	48,9	39,2	38,9	35,8	33,8	28,7	24,8	19,4	16,6	16,4	15,3

Toelichting:

De mutaties die in 2020 zijn gestart zijn in de voorjaarsnota toegelicht.

B3 Compensatie provincie Zeeland

Interprovinciale afspraak voor de compensatie van de provincie Zuid-Holland vanwege de weeffout in het verdeelmodel provinciefonds.

2.3.1 Begrotingssaldo 2021 - 2035

Toelichting en duiding:

Het begrotingssaldo op basis van wat er nu opgenomen is in het begrotingssysteem voor de komende 15 jaar verbetert op korte termijn (tot en met 2023), maar verslechtert in de periode erna. De scherpe daling vlakt na 2032 wel af. De voornaamste reden van het dalen van het begrotingssaldo zijn de stijgende kapitaallasten. Deze stijgen in 2020 van € 73,3 mln naar € 139,5 mln in 2035, zie hiervoor de betreffende paragraaf.

Echter dit is niet het complete beeld op het begrotingssaldo omdat er nog andere ontwikkelingen zijn (prognoses en de mogelijke impact van de coronacrisis) die in de volgende hoofdstukken verder worden toegelicht. Er lijkt vanaf 2024 weer sprake te zijn van een hoog begrotingssaldo van € 54,7 mln maar hierbij dient opgemerkt te worden dat de € 160 mln uit het Coalitieakkoord 2019 – 2023 incidenteel is ingezet. Met het in beeld komen van jaarschijf 2024 van de meerjarenraming wordt het effect hiervan zichtbaar binnen een aantal ambities. In welke mate het beleid structureel is en hoe dit incidenteel en/of structureel gefinancierd kan worden is een actie uit het coalitieakkoord die nu loopt. De inkomsten en uitgaven moeten meerjarig structureel in evenwicht zijn.

Zoals ook zal blijken in de uitwerking van prognoses en mogelijke impact van de coronacrisis laat het begrotingssaldo geen verdere structurele intensiveringen meer toe.

Verder hanteren we de volgende uitgangspunten;

- De algemene uitkering van het provinciefonds is voor alle jaarschijven die in de circulaire zijn opgenomen. Voor de jaren erna wordt de stand van de laatste jaarschijf doorgetrokken.
- Prijscompensatie wordt op dezelfde manier geboekt als de algemene uitkering, dus voor de jaarschijf dat de algemene uitkering wordt doorgetrokken doen we dit ook voor de prijscompensatie.

2.3.2 Kapitaallasten

Toelichting:

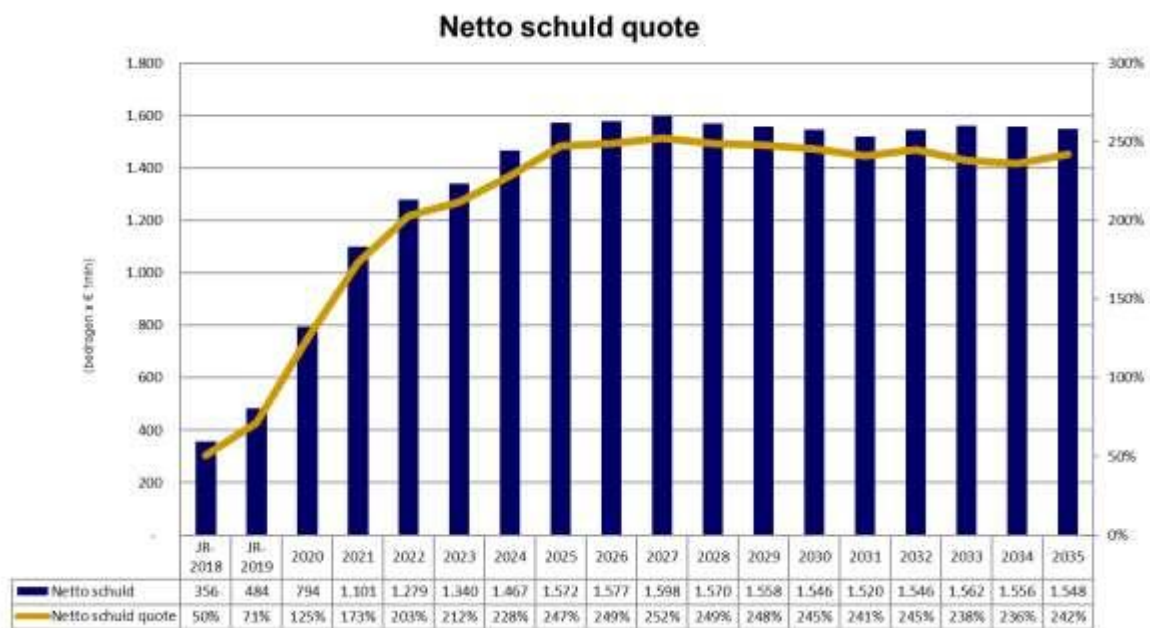
De kapitaallasten zijn in de Voorjaarsnota 2020 opnieuw berekend. Hierin zijn meegenomen de effecten van de Jaarrekening 2019 en het Kaderbesluit infra 2021. Er is op korte termijn sprake van een forse stijging van de kapitaallasten die vanaf 2027 lijkt te gaan stabiliseren. De stijging van de kapitaallasten is een belangrijke reden van de daling van het begrotingssaldo. De stijging op korte termijn is het gevolg van een aantal grote projecten

die opgeleverd gaan worden. Globaal gezegd zijn de kapitaallasten op de korte termijn niet meer beïnvloedbaar omdat de betreffende projecten al gestart zijn.

De kapitaallasten bestaan uit afschrijvingen en rente. De kapitaallasten zijn een gevolg van investeringen en kennen afhankelijk van het type investering een bepaalde looptijd, dit kan tot 30 jaar lang zijn. De kapitaallasten leggen een beslag op baten die de provincie binnen krijgt. Er is gekozen om het als % van de baten in beeld te brengen omdat daarmee beter inzichtelijk wordt welk deel van de inkomsten besteed worden aan de kapitaallasten. Het resterende deel kan voor andere doeleinden worden ingezet. Om een sluitende begroting te houden kunnen deze twee gezamenlijk niet hoger dan 100% worden. Bij 100% is er sprake van een begrotingsaldo van € 0 mln.

In het kader van de actualisatie van de financiële verordening wordt verkend hoe de begroting flexibel en structureel in evenwicht blijft. De verhouding tussen de kapitaallasten en baten kan mogelijk een manier zijn om de lange termijn effecten van (investerings)besluiten beter te kunnen beoordelen en de flexibiliteit van de begroting te kunnen waarborgen.

2.3.3 Netto schuldquote

Toelichting:

De verwachte netto schuldquote in deze kadernota is voor jaarschijf 2021 geraamd op 173% en zal meerjarig verder stijgen tot rond de 250% en daarna licht daalt. Een en ander is wel afhankelijk van de realisatiekracht. Er is geen officiële norm voor de netto schuldquote, maar de VNG houdt voor gemeenten een bovengrens aan van 130%, zit een gemeente daarboven dan is er sprake van een relatief hoge schuld.

Het effect van de de schuldquote wordt in de exploitatielasten zichtbaar als kapitaallasten en daarmee op het begrotingsaldo. De belangrijkste post in de netto schuld zijn de aan te trekken langlopende geldleningen. De stijging ten opzichte van de Jaarrekening 2019 wordt grotendeels veroorzaakt door de inzet van € 160 mln extra middelen in deze coalitieperiode en het onderhanden werk wat gepland staat. Grote onzekerheid bij deze cijfers is de mate waarin de komende jaren sprake is van onderuitputting bij de uitgaven (exploitatie en investeringen) en de mate waarin de komende jaren extra gebruik wordt gemaakt van de beschikbare reserves. De mogelijke

onderuitputting zal een dempend effect hebben op de schuldquote, extra onttrekkingen uit de reserves een opwaarts effect.

De netto schuldquote wordt berekend conform de “Regeling vaststelling wijze waarop kengetallen worden vastgesteld en opgenomen in begroting en jaarverslag provincies en gemeenten”.

2.3.4 Algemene reserve

(bedragen x € 1 mln)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Beginstand jaar	77,0	89,7	96,7	112,8	167,6	216,4	255,6	294,5	330,3	364,1	392,8	417,6	437,0	453,6	469,9
Af/bij: mutaties eerdere P&C producten	2,2	1,7	13,8	55,4	52,0	42,4	42,3	39,2	37,4	32,4	28,8	22,6	18,2	15,4	15,4
Beginstand	79,2	91,3	110,5	168,2	219,5	258,8	297,9	333,7	367,6	396,5	421,6	440,2	455,2	469,0	485,3
Af/bij: Totaal Voorjaarsnota/Kadernota	10,5	5,4	2,3	-0,6	-3,1	-3,2	-3,4	-3,5	-3,5	-3,7	-4,1	-3,2	-1,6	1,0	-0,1
Stand na Totaal (A+B)	89,7	96,7	112,8	167,6	216,4	255,6	294,5	330,3	364,1	392,8	417,6	437,0	453,6	469,9	485,2
Buffer weerstandsvermogen	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0
Vrije ruimte cumulatief	59,7	66,7	82,8	137,6	186,4	225,6	264,5	300,3	334,1	362,8	387,6	407,0	423,6	439,9	455,2
Vrije ruimte per jaar (begrotingssaldo)	12,6	7,1	16,1	54,7	48,9	39,2	38,9	35,8	33,8	28,7	24,8	19,4	16,6	16,4	15,3

Toelichting:

Door de toevoeging aan de algemene reserve in 2021 van € 10,5 mln neemt de algemene reserve in omvang toe in 2021. In 2021 is er sprake van incidenteel € 59,7 mln vrije ruimte. Het begrotingssaldo verbetert tot € 12,6 mln. Echter elke mutatie in het begrotingssaldo (welke verrekend wordt met de algemene reserve) in 2020 is van invloed in op de incidenteel beschikbare ruimte in 2021!

Voor deze collegeperiode is er totaal incidenteel nog € 82,8 mln beschikbaar. Echter dit is nog zonder de prognoses en mogelijke impact vanuit de coronacrisis.

In de manier waarop de provincie met de begroting omgaat worden begrotingsoverschotten en –tekorten verrekend met de algemene reserve (dit geldt overigens niet voor de ‘gesloten’ begrotingsprogramma’s groen en mobiliteit, waarbij overschotten en tekorten worden verrekend met betreffende bestemmingsreserves). Hierdoor neemt de algemene reserve toe bij een voordelige ontwikkeling van de begroting en af bij een nadelige ontwikkeling. In de (door PS vastgestelde) nota weerstandsvermogen wordt voorgeschreven dat de algemene reserve minimaal € 30 mln moet bedragen, als buffer voor onvoorziene gebeurtenissen. Alles boven die € 30 mln in de algemene reserve wordt aangeduid als “vrije ruimte”. Omdat in de algemene reserve de begrotingsoverschotten worden gespaard, ook die van het verleden, kan het zijn dat de vrije ruimte in een bepaald jaar hoger is dan het begrotingssaldo van dat jaar.

Bij elk P&C product vindt dus een verkening met de algemene reserve plaats. Dekking voor beleidsvoorstellen komen altijd uit het begrotingssaldo en niet uit de algemene reserve. Het begrotingssaldo is leidend omdat daaruit blijkt of er een reëel en structureel begrotingsevenwicht is.

2.4 Stelposten

Stelpost prijscompensatie

De stelpost prijscompensatie wordt gevoed vanuit het begrotingssaldo op basis van de consumentenprijsindex (CPI), bron: Septembercirculaire 2019. En is bedoeld ter dekking van de indexatie aan de lastenkant. Een toegepaste indexatie in een bepaald jaar is altijd structureel van aard.

De stelpost volgt het meerjarig verloop van de algemene uitkering van het provinciefonds. Deze algemene uitkering is voor de jaren die genoemd worden in de betreffende circulaire overgenomen. Het laatstgenoemde jaar wordt voor de resterende jaren doorgetrokken, dit is de reden dat het bedrag vanaf 2024 hetzelfde blijft. Voor de periode na 2024 is er dus nog geen bedrag opgenomen op de stelpost. Dit is dus in lijn met hoe de baten van de algemene uitkering van het provinciefonds zijn opgenomen. Want de mogelijk extra baten van de algemene uitkering na 2024 zijn dus voor een groot deel bedoeld voor de dekking van de indexatie aan de lastenkant.

In de provinciefondsuitkering zit een component met betrekking tot prijscompensatie die op de consumentenprijsindex is gebaseerd. Aan de uitgavenkant worden we echter geconfronteerd met andere prijsontwikkelingen, die doorgaans hoger zijn. Daarom wordt er in 2020 verder gewerkt aan beleid met betrekking hoe om te gaan met prijscompensatie, dit zal niet voor het zomerreces gereed zijn. Bij de Najaarsnota 2020 zal op basis van noodzaak indexatie worden toegepast.

(bedragen x € 1 mln)		Nieuwe collegeperiode				Nieuwe collegeperiode				Nieuwe collegeperiode				Nieuwe collegeperiode			
		2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
A	<u>Stand begroting PS 13-11</u>																
1	Beschikbaar op stelpost	3,6	9,1	16,0	23,2	30,1	30,1	30,1	30,1	30,1	30,1	30,1	30,1	30,1	30,1	30,1	30,1
	Totaal beschikbaar	3,6	9,1	16,0	23,2	30,1	30,1	30,1	30,1	30,1	30,1	30,1	30,1	30,1	30,1	30,1	30,1
B	<u>Ontwikkelingen 2021</u>																
1	Indexatie omgevingsdiensten		-1,2	-1,2	-1,2	-1,2	-1,2	-1,2	-1,2	-1,2	-1,2	-1,2	-1,2	-1,2	-1,2	-1,2	-1,2
	Subtotaal B: Totaal inzet prijscompensatie	0,0	-1,2	-1,2	-1,2	-1,2	-1,2	-1,2	-1,2	-1,2	-1,2	-1,2	-1,2	-1,2	-1,2	-1,2	-1,2
	Resterend voor de prijscompensatie	3,6	7,9	14,8	22,0	28,9	28,9	28,9	28,9	28,9	28,9	28,9	28,9	28,9	28,9	28,9	28,9

Toelichting:

B1 Indexatie omgevingsdiensten

Voor hun Begroting 2021 hebben Gedeputeerde Staten in november 2019 de vijf Omgevingsdiensten een financiële uitgangspuntenbrief (Kaderbrief) gestuurd met o.a. richtlijnen voor de indexatie. Op basis van de uitgangspunten van de omgevingsdiensten voor hun begrotingen, is voorgesteld een raming voor de (structurele) indexatie voor de omgevingsdiensten voor 2021 op te nemen van € 1,2 mln.

Stelpost Vijfheerenlanden

(bedragen x € 1 mln)		Nieuwe collegeperiode				Nieuwe collegeperiode				Nieuwe collegeperiode				Nieuwe collegeperiode			
		2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
A	<u>Stand begroting PS 13-11</u>																
1	Beschikbaar op stelpost	4,01	4,01	4,01	4,01	4,01	4,01	4,01	4,01	4,01	4,01	4,01	4,01	4,01	4,01	4,01	4,01
	Totaal beschikbaar	4,01	4,01	4,01	4,01	4,01	4,01	4,01	4,01	4,01	4,01	4,01	4,01	4,01	4,01	4,01	4,01
B	<u>Ontwikkelingen 2021</u>																
1	Ingezet voor Vijfheerenlanden	-5,50	-5,50	-5,50	-5,50	-5,50	-5,50	-5,50	-5,50	-5,50	-5,50	-5,50	-5,50	-5,50	-5,50	-5,50	-5,50
	Subtotaal B:	-5,50	-5,50	-5,50	-5,50	-5,50	-5,50	-5,50	-5,50	-5,50	-5,50	-5,50	-5,50	-5,50	-5,50	-5,50	-5,50
	Resterend op stelpost	-1,49	-1,49	-1,49	-1,49	-1,49	-1,49	-1,49	-1,49	-1,49	-1,49	-1,49	-1,49	-1,49	-1,49	-1,49	-1,49

Deze stelpost is ontstaan in 2019 naar aanleiding van de gevolgen van de overdracht van Vijfheerenlanden naar de provincie Utrecht. Op dit moment staat er structureel nog een nadelig saldo van € 1,49 mln waarvoor binnen de begroting nog dekking moet worden gezocht.

2.5 Lange termijn doorkijk

In de grafieken worden alleen de ambities met nummer gebruikt. Hieronder staat een overzicht van de volledige titel van de ambities.

Ambitie 1 Samen werken aan Zuid-Holland

Ambitie 2 Bereikbaar Zuid-Holland

Ambitie 3 Schone energie voor iedereen

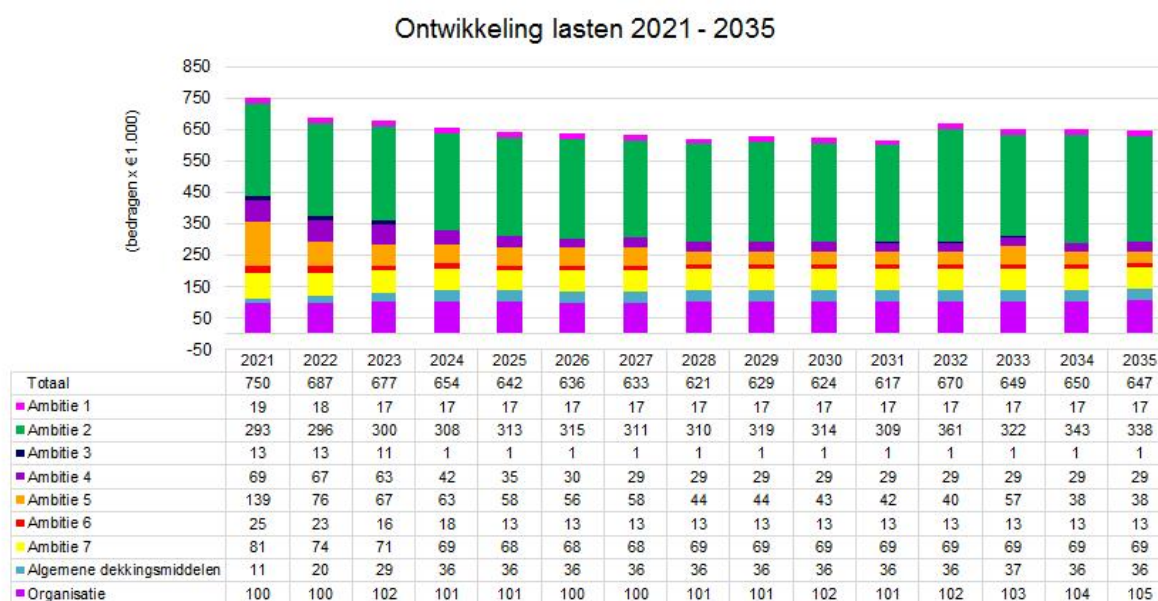
Ambitie 4 Een concurrerend Zuid-Holland

Ambitie 5 Versterken natuur in Zuid-Holland

Ambitie 6 Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland

Ambitie 7 Gezond en veilig Zuid-Holland

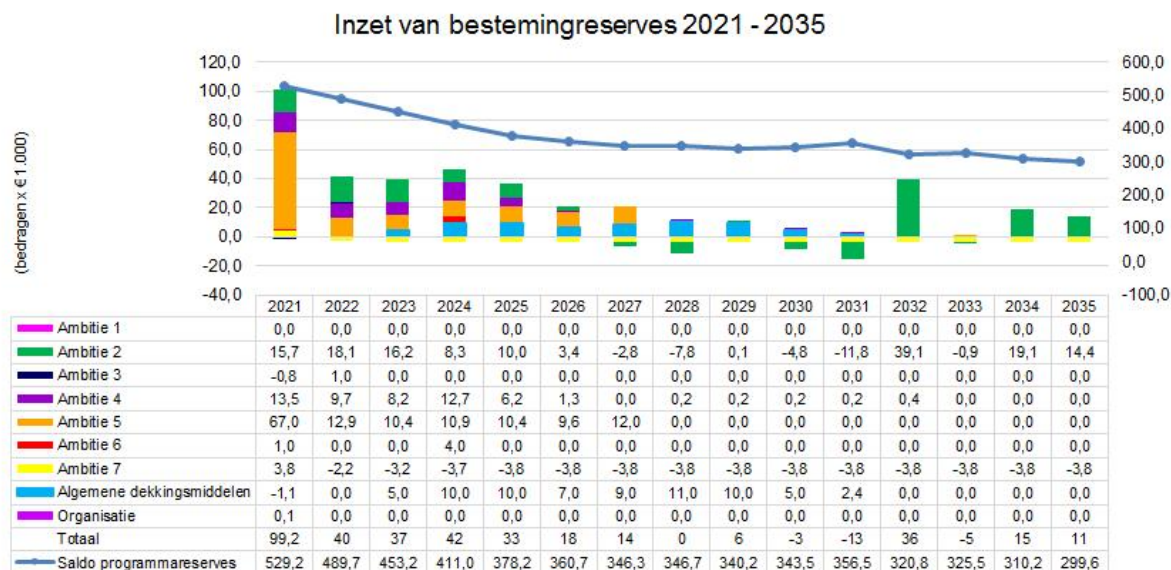
Lasten

Toelichting:

De lasten zoals die hierboven zijn weergegeven zijn inclusief de inzet van de reserves. Voor de Begroting 2021 wordt gewerkt om deze apart binnen de lasten inzichtelijk te maken. Echter globaal gezien is dit inzicht er al wel. Dit kan door naar de ontwikkeling van het saldo van de bestemmingsreserves te kijken, zie de volgende grafiek. Dan is duidelijk dat de afname van de lasten voor een groot deel te verklaren is door de afname van het saldo van de reserves. Een andere belangrijke reden voor de afname van de lasten de komende jaren is dat de € 160 mln aan incidentele middelen uit het coalitieakkoord na 2024 stoppen. Dit is bij een aantal ambities duidelijk zichtbaar. Dit was bij de toelichting en duiding van het begrotingsaldo al aangegeven. "In welke mate het beleid structureel is en hoe dit incidenteel en/of structureel gefinancierd kan worden is een actie uit het coalitieakkoord die nu loopt. Want de inkomsten en uitgaven moeten meerjarig structureel in evenwicht zijn."

Bestemmingsreserves

Toelichting:

Per ambitie is aangegeven wat de gesaldeerde (toevoegingen en onttrekkingen) inzet is vanuit de bestemmingsreserves. Een plus betekent dat middelen uit de bestemmingsreserves gaan en het saldo ervan dus lager is. Globaal kan gezegd worden dat het merendeel hiervan terugkomt in de lasten. Dit is duidelijk zichtbaar voor ambitie 5, de daling van de inzet van de bestemmingreserves in die ambitie neemt tussen 2021 en 2022 af met € 54,1 mln. De lasten dalen in dezelfde periode met € 63 mln. In 2032 is er in ambitie 2 onder andere eenmalig een bedrag geraamd voor groot onderhoud.

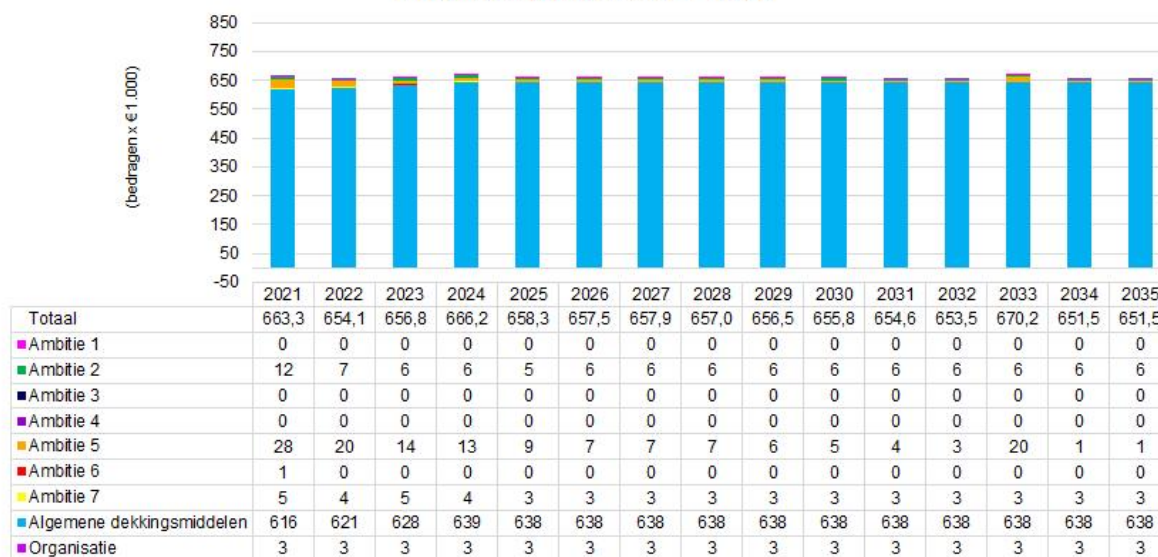
De inzet in de algemene dekkingsmiddelen in de periode 2023 - 2032 is de reserve die in 2017 is ingesteld om het toen gesignaleerde tekort in het begrotingssaldo te mitigeren. In die jaren wordt aan de reserve middelen onttrokken die aan aan het begrotingssaldo worden toegevoegd. Deze bestemmingreserve opheffen zou betekenen dat het saldo ervan in het begrotingssaldo van 2021 vrijvalt. Het begrotingssaldo zal voor de jaren waar de reserve actief was weer verslechteren. Bij de begroting 2021 zal gekeken worden wat de beste oplossing met behoud van mitigeren van het begrotingssaldo is in de beoogde periode.

Algemeen is de conclusie dat het saldo van de bestemmingsreserves conform de huidige meerjarenraming sterk af zal nemen. Onderdeel van de bestemmingsreserves zijn ook de risicoreserves, deze worden in principe niet uitgegeven en zullen in het saldo zichtbaar zijn totdat ze zijn opgeheven of ingezet.

Baten

Ontwikkeling baten 2021 - 2035

(bedragen x € 1 mln)		Nieuwe collegeperiode				Nieuwe collegeperiode				Nieuwe collegeperiode				Nieuwe collegeperiode			
		2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
1a	Van het Rijk uit het provinciefonds Access	262,0	270,8	278,2	287,0	295,9	294,8	294,8	294,8	294,8	294,8	294,8	294,8	294,8	294,8	294,8	294,8
1b	Van het Rijk uit het provinciefonds Decentralisatie uitkeringen	16,9	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3
2	Van het Rijk aan motorrijtuigenbelasting	341,5	339,5	337,5	335,5	338,0	338,0	338,0	338,0	338,0	338,0	338,0	338,0	338,0	338,0	338,0	338,0
3	Overige bijdragen van het Rijk, andere provincies en gemeenten	49,8	47,6	33,1	29,0	26,9	20,1	19,3	19,7	18,8	18,3	17,6	16,4	15,3	32,0	13,3	13,3
4	Aan ontvangen Dividend	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
5	Aan precario, e.d.	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1
6	Overige Gronden	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Totaal baten		673,2	663,3	654,1	656,8	666,2	658,3	657,5	657,9	657,0	656,5	655,8	654,6	653,5	670,2	651,5	651,5

Toelichting:

De baten zijn op 2 manieren weergegeven, als eerste binnen welke ambities de baten zijn opgenomen en als tweede wat de herkomst is van de baten. Binnen algemene dekkingmiddelen zijn alle baten opgenomen behalve nummer 3. Voor zowel het provinciefonds als voor de motorrijtuigenbelasting is in de voorjaarsnota bij de mutaties op het begrotingssaldo onderbouwd hoe de meerjarenraming tot stand is gekomen. Voor het provinciefonds geldt daarbuiten nog het uitgangspunt dat de algemene uitkering van het provinciefonds voor alle jaarschijven die in de circulaire zijn opgenomen verwerkt is. En voor de jaren erna wordt de stand van de laatste jaarschijf doorgetrokken. Een en ander heeft een verband met de prijscompensatie. Met name voor de baten genoemd onder 3 is zichtbaar dat deze in de meerjarenraming vooralsnog een dalende trend hebben. Met betrekking tot 1b de decentralisatie-uitkeringen, deze worden conform de circulaire opgenomen in de begroting. Er is op dit moment 1 structurele decentralisatie-uitkering, per jaar zijn er historisch gezien ook een aantal incidentele uitkeringen.

3. Ontwikkelingen begrotingssaldo inclusief prognoses

In dit hoofdstuk wordt op basis van prognoses gekeken wat het effect daarvan op het begrotingssaldo is. Als basis dient het begrotingssaldo zoals eerder opgenomen. De prognoses zijn een aantal ontwikkelingen die plaats gaan vinden en waar een redelijke inschatting van benodigde financiën is te maken. Alle cijfers genoemd in dit hoofdstuk zijn niet vastgelegd in het begrotingssysteem.

3.1 Mutaties begrotingssaldo naar aanleiding van prognoses

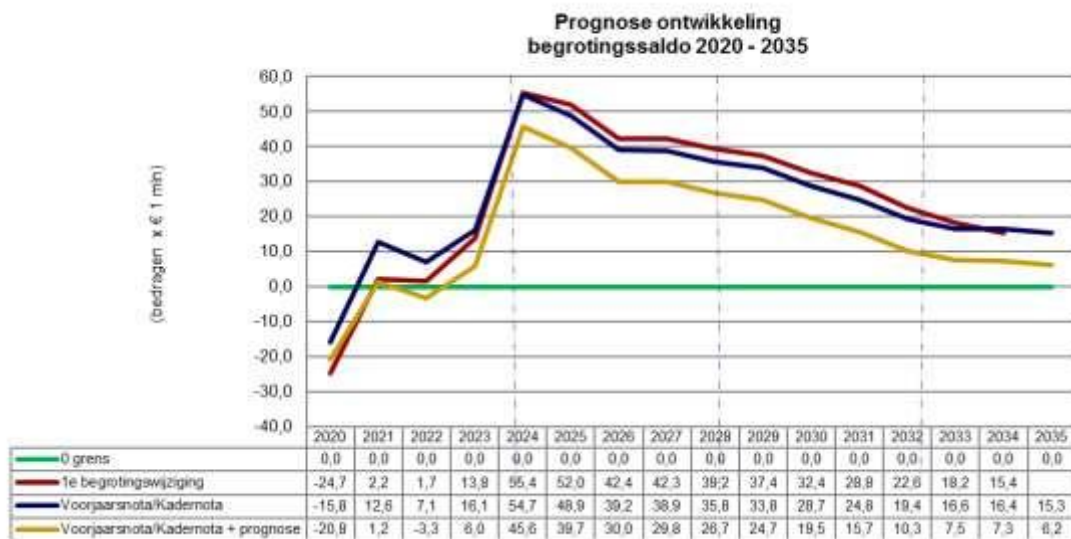
(bedragen x € 1 mln)		Nieuwe collegeperiode				Nieuwe collegeperiode				Nieuwe collegeperiode				Nieuwe collegeperiode			
		2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
1	Prognose op basis CPI loonstijging voor periode 21/23		-3,4	-6,4	-9,1	-9,1	-9,1	-9,1	-9,1	-9,1	-9,1	-9,1	-9,1	-9,1	-9,1	-9,1	-9,1
2	Inzetten van nog niet gebruikte deel van mandjes		-3,0	-3,0	-3,8												
3	Behoedzaam ramen in begrotingssaldo	-5,0	-5,0	-5,0	-5,0												
4	Terugbrengen inzet coalitieakkoord naar € 160 mln			4,0	7,8												
5	Stikstof	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm
6	Inkomsten en uitgaven meerjarig structureel in evenwicht zijn		pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm
7	Indexatie (Meicirculaire 2020)	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm
Totaal		-5,0	-11,4	10,4	-10,1	-9,1	-9,1	-9,1	-9,1	-9,1	-9,1	-9,1	-9,1	-9,1	-9,1	-9,1	-9,1

Toelichting:

- Prognose op basis CPI loonstijging voor periode 21/23 is op basis van de Consumentenprijsindex: prijs overheidsconsumptie - beloning werknemers. bron: Septembercirculaire 2019. Omdat in de algemene uitkering van het provinciefonds ook een deel indexatie zit volgen we hiervoor het uitgangspunt: Consumentenprijsindex: prijs overheidsconsumptie - beloning werknemers als prognose wordt op dezelfde manier geboekt als de algemene uitkering, dus voor de jaarschijf dat de algemene uitkering wordt doorgetrokken doen we dit ook voor de prijscompensatie. Zodra de Meicirculaire 2020 is gepubliceerd, zal deze prognose opnieuw worden berekend en worden meegenomen in de Begroting 2021.
- Dit betreft de nog niet ingezette middelen van de € 160 mln uit het coalitieakkoord, deze zijn nu globaal in de tijd gezet.
- In de prognoses is een behoedzaamheid van € 5 mln per jaar opgenomen voor deze collegeperiode om te onder andere te zorgen dat er ruimte is om verschuivingen in de kapitaallasten op te kunnen vangen.
- Zoals opgenomen in de 1e Begrotingswijziging tijdelijk € 11,7 mln aan middelen ingezet vanuit het begrotingssaldo voor versterken natuur. Gedurende deze collegeperiode zal dit bedrag begrotingsbreed terug moeten vloeien naar het begrotingssaldo.
- Op dit moment nog niet te kwantificeren.
- Op dit moment nog niet te kwantificeren.
- Zodra de Meicirculaire 2020 is gepubliceerd, zal deze prognose opnieuw worden berekend en worden meegenomen in de Begroting 2021.

3.1.1 Begrotingssaldo 2021 - 2035

Toelichting en duiding:

Het begrotingssaldo op basis van de prognoses, de gele lijn, laat een structurele daling zien van het begrotingssaldo. Dit is het gevolg van de prognose loonstijging op basis van de consumentenprijsindex: prijs overheidsconsumptie - beloning werknemers die structureel is. Met nadruk dat dit een prognose is op basis van een index.

Als aanvulling op de eerdere toelichting en duiding kan worden geconstateerd dat op de langere termijn het begrotingssaldo nu daalt naar € 6,2 mln.

3.1.2 Algemene reserve

(bedragen x € 1 mln)	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Beginstand jaar	92,8	72,0	73,3	70,0	76,0	121,6	161,3	191,4	221,2	247,8	272,6	292,1	307,8	318,0	325,5	332,8
Af/bij: mutaties eerdere P&C producten	-24,9	2,2	1,7	13,8	55,4	52,0	42,4	42,3	39,2	37,4	32,4	28,8	22,6	18,2	15,4	15,4
Beginstand	67,9	74,2	74,9	83,7	131,4	173,6	203,7	233,7	260,4	285,2	305,0	320,9	330,3	336,2	340,9	348,2
Af/bij: Voorjaarsnota/Kadernota	9,2	10,5	5,4	2,3	-0,6	-3,1	-3,2	-3,4	-3,5	-3,5	-3,7	-4,1	-3,2	-1,6	1,0	-0,1
Stand na Totaal (A+B)	77,0	84,7	80,3	86,1	130,7	170,5	200,5	230,3	257,0	281,7	301,2	316,9	327,1	334,6	341,9	348,1
Af/bij: Voorjaarsnota/Kadernota + prognose	-5,0	-11,4	-10,4	-10,1	-9,1	-9,1	-9,1	-9,1	-9,1	-9,1	-9,1	-9,1	-9,1	-9,1	-9,1	-9,1
Stand na Totaal	72,0	73,3	70,0	76,0	121,6	161,3	191,4	221,2	247,8	272,6	292,1	307,8	318,0	325,5	332,8	338,9
Buffer weerstandsvermogen	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0
Vrije ruimte cumulatief +Prognose	42,0	43,3	40,0	46,0	91,6	131,3	161,4	191,2	217,8	242,6	262,1	277,8	288,0	295,5	302,8	308,9
Vrije ruimte per jaar (begrotingssaldo)	-20,8	1,2	-3,3	6,0	45,6	39,7	30,0	29,8	26,7	24,7	19,5	15,7	10,3	7,5	7,3	6,2

Toelichting:

Waar zonder prognoses nog incidenteel tot 2023 nog € 82,8 mln beschikbaar was is dat nu € 46 mln. Echter elke mutatie in het begrotingssaldo (welke verekend wordt met de algemene reserve) tot en met 2023 is van invloed in op de incidenteel beschikbare ruimte in 2023!

4. Ontwikkelingen begrotingssaldo inclusief prognoses en mogelijke impact van coronacrisis

In dit hoofdstuk wordt gekeken wat het effect van de coronacrisis zou kunnen zijn op het begrotingssaldo. Als basis dient het begrotingssaldo zoals eerder opgenomen bij de prognoses.

Er worden 2 scenario's uitgewerkt. Omdat de effecten nu onzeker zijn maar het erop lijkt dat de economische crisis uiteindelijk zeker zo groot is als de vorige crisis wordt de bezuiniging binnen de algemene uitkering van het provinciefonds van 2011 als uitgangspunt genomen.

Scenario 1: Net zoals in de vorige crisis gaat het kabinet in 1 keer fors bezuinigen

Scenario 2: Dezelfde bezuiniging wordt niet in 1 keer uitgevoerd maar in een aantal jaren

4.1 Inkomstenbronnen en risico's

(bedragen x € 1 mln)		Nieuwe collegeperiode				Nieuwe collegeperiode				Nieuwe collegeperiode				Nieuwe collegeperiode			
		2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
1a	Van het Rijk uit het provinciefonds Accres	262,0	270,8	278,2	287,0	295,9	294,8	294,8	294,8	294,8	294,8	294,8	294,8	294,8	294,8	294,8	294,8
1b	Van het Rijk uit het provinciefonds Decentralisatie uitkeringen	16,9	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3
2	Van het Rijk aan motorrijtuigenbelasting	341,5	339,5	337,5	335,5	338,0	338,0	338,0	338,0	338,0	338,0	338,0	338,0	338,0	338,0	338,0	338,0
3	Overige bijdragen van het Rijk, andere provincies en gemeenten	49,8	47,6	33,1	29,0	26,9	20,1	19,3	19,7	18,8	18,3	17,6	16,4	15,3	32,0	13,3	13,3
4	Aan ontvangen Dividend	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
5	Aan precario, e.d.	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1
6	Overige Gronden	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Totaal baten		673,2	663,3	654,1	656,8	666,2	658,3	657,5	657,9	657,0	656,5	655,8	654,6	653,5	670,2	651,5	651,5

Toelichting en duiding:

De provincies halen hun inkomsten uit een aantal bronnen. Waarbij de voornaamste zijn het provinciefonds en de opcenten uit de motorrijtuigenbelasting. Voor het provinciefonds zijn we afhankelijk van het Rijk, in principe is er sprake van een trap op en trap af systematiek. Echter hier zijn uitzonderingen op. De inkomsten van de opcenten motorrijtuigenbelasting zijn afhankelijk van het aantal auto's wat in Zuid-Holland geregistreerd staat en waar motorrijtuigenbelasting op geheven wordt. Dit in combinatie met het tarief opcenten wat wordt vastgesteld door Provinciale Staten.

1a Van het Rijk uit het provinciefonds Accres

In het bestuurlijk overleg tussen het Rijk en de decentrale overheden is door het Rijk het voorstel gedaan om het accres inclusief volume- en loonprijs-ontwikkelingen te bevriezen voor de jaren 2020 en 2021. Het nieuwe kabinet zal dan met daadwerkelijke wijzigingen komen. De wijzigingen in 2020 en 2021 ten opzichte van de huidige begrote opbrengsten zijn in dat geval minimaal. Voor de jaren 2022 en verder is de onzekerheid over de (financiële) gevolgen van de coronacrisis op het provinciefonds groot.

1b Van het Rijk uit het provinciefonds Decentralisatie uitkeringen

De decentralisatie uitkeringen uit het provinciefonds zijn gekoppeld aan specifieke opgaven/projecten. Aan deze inkomsten zijn dus specifieke uitgaven verbonden. Specifieke wijzigingen in deze baten beïnvloeden dus het resultaat niet in dezelfde mate. Verder worden de decentralisatie uitkeringen uit het provinciefonds sinds 2020 steeds meer vervangen door zogenaamde specifieke uitkeringen (SPUKS).

2 Van het Rijk aan motorrijtuigenbelasting

De opbrengsten van de opcenten op de motorrijtuigenbelasting (MRB) stijgen ten opzichte van de meerjarenbegroting 2020. Deze verandering wordt veroorzaakt door een sterke toename van het wagenpark in Zuid-Holland in het jaar 2019 zoals eerder aangegeven in de jaarrekening. Een stijging (of daling) van het wagenpark heeft een structureel effect op de opbrengsten (MRB).

Voor het jaar 2020 wordt de aanname gedaan dat de totale omvang van het wagenpark in Zuid-Holland gelijk blijft op het niveau van eind 2019 (1,6 miljoen personenauto's en 0,1 miljoen motoren). De verwachting is wel dat de samenstelling van het wagenpark in Zuid-Holland zal veranderen en dat na 2020 het aandeel elektrische auto's zal gaan stijgen. Vanwege de vrijstelling op de motorrijtuigenbelasting voor elektrische auto's daalt de verwachte opbrengst van de opcenten van € 341,5 mln in 2020 met € 2 mln per jaar tot € 335,5 mln in 2023. Met deze verwachte opbrengst wordt min of meer hetzelfde patroon gevolgd als in de jaren 2009 – 2013. In deze periode was er ook sprake van een economische crisis en een vrijstellingsregime voor schone auto's, wat een daling van de opbrengsten MRB tot gevolg had.

De Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) heeft op 1 mei jl een advies gegeven dat de basis moet vormen voor een gesprek tussen Rijk en het interprovinciaal Overleg (IPO) om te komen tot een overeenstemming over de derving van de opcenten door de vrijstelling van elektrische auto's. Uitgangspunt voor de Raad is dat zonder nadrukkelijke politiek-bestuurlijke weging het in de rede ligt dat het Rijk de provincies compenseert voor de gederfde inkomsten. In het advies wordt ook aangegeven dat artikel 2 Fvw niet inhoudt dat het Rijk automatisch gehouden is de gederfde inkomsten te vergoeden. Of het Rijk de provincies moet compenseren, en op welke manier (directe compensatie, gedeeltelijk, of verhoging overige opcententarieven) zal de conclusie zijn van een politiek-bestuurlijke afweging.

3 Overige bijdragen van het Rijk, andere provincies en gemeenten

Op dit moment is hier nog niet van te bepalen of dit ten opzichte van de raming als gevolg van de coronacrisis zal wijzigen.

4 Aan ontvangen Dividend

De Europese Centrale Bank (ECB) heeft aan kredietinstellingen die onder haar toezicht staan met zeer grote nadruk aangeraden de dividenduitkering op dit moment op te schorten tot in elk geval 1 oktober 2020. Het is de uitdrukkelijke intentie van de BNG om het dividend na 1 oktober 2020 uit te keren.

5 Aan precario, e.d.

Er is een mogelijk risico dat er minder inkomsten binnenkomen maar op dit moment wordt dit nog als zeer waarschijnlijk geacht.

6 Overige Gronden

Niet noemenswaardig.

4.2 Mogelijke gevolgen op inkomsten

Scenario 1: Net zoals in de vorige crisis gaat het kabinet in 1 keer fors bezuinigen

Scenario 2: Dezelfde bezuiniging wordt niet in 1 keer uitgevoerd maar in een aantal jaren

Scenario 1

(bedragen x € 1 mln)	Nieuwe collegeperiode				Nieuwe collegeperiode				Nieuwe collegeperiode				Nieuwe collegeperiode			
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
1 Algemene uitkering provinciefonds			-35,0	-39,0	-41,0	-41,0	-41,0	-41,0	-41,0	-41,0	-41,0	-41,0	-41,0	-41,0	-41,0	-41,0
2 MRB ontwikkelingen wagenpark			0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal	0,0	0,0	-35,0	-39,0	-41,0	-41,0	-41,0	-41,0	-41,0	-41,0	-41,0	-41,0	-41,0	-41,0	-41,0	-41,0

Scenario 2

(bedragen x € 1 mln)	Nieuwe collegeperiode				Nieuwe collegeperiode				Nieuwe collegeperiode				Nieuwe collegeperiode			
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
1 Algemene uitkering provinciefonds			-6,0	-12,0	-18,0	-24,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0
2 MRB ontwikkelingen wagenpark			0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal	0,0	0,0	-6,0	-12,0	-18,0	-24,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0

Toelichting en duiding:

In scenario 1 wordt uitgegaan van de aanname dat het Rijk op dezelfde manier zal ingrijpen in het provinciefonds als in de jaren 2011 en verder. Dit betekent een structurele onttrekking van € 300 miljoen uit het accres van het provinciefonds in 2022 en daarnaast een structurele verlaging van het accres met 2% in 2023 en 1% in 2023 in het kader van de trap op, trap af systematiek. Een verdere aanname bij dit scenario is dat de € 300 miljoen korting conform huidige verdeelmaatstaven binnen het provinciefonds wordt verdeeld.

In 2011 is bij de verdeling gedeeltelijk rekening gehouden met het beschikbare vermogen en in de verdeelmaatstaven verwerkt. Daarentegen was het totale accres in 2011 lager dan in 2022, een absolute verlaging van € 300 miljoen is in 2022 een procentueel gezien lager dan in 2011.

In scenario 2 wordt uitgegaan van een geleidelijke verlaging van het accres t.o.v. de huidige stand van ongeveer 2,3% per jaar voor een periode van 5 jaar. In dit scenario worden de bezuinigingen geleidelijker geïntroduceerd en zijn structureel minder zwaar.

De Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) heeft op 1 mei jl een advies gegeven dat de basis moet vormen voor een gesprek tussen Rijk en het Interprovinciaal Overleg (IPO) om te komen tot een overeenstemming over de derving van de opcenten door de vrijstelling van elektrische auto's. Uitgangspunt voor de Raad is dat zonder nadrukkelijke politiek-bestuurlijke weging het in de rede ligt dat het Rijk de provincies compenseert voor de gederfde inkomsten. In het advies wordt ook aangegeven dat artikel 2 Fvw niet inhoudt dat het Rijk automatisch gehouden is de gederfde inkomsten te vergoeden. Of het Rijk de provincies moet compenseren, en op welke manier (directe compensatie, gedeeltelijk, of verhoging overige opcententarieven) zal de conclusie zijn van een politiek-bestuurlijke afweging.

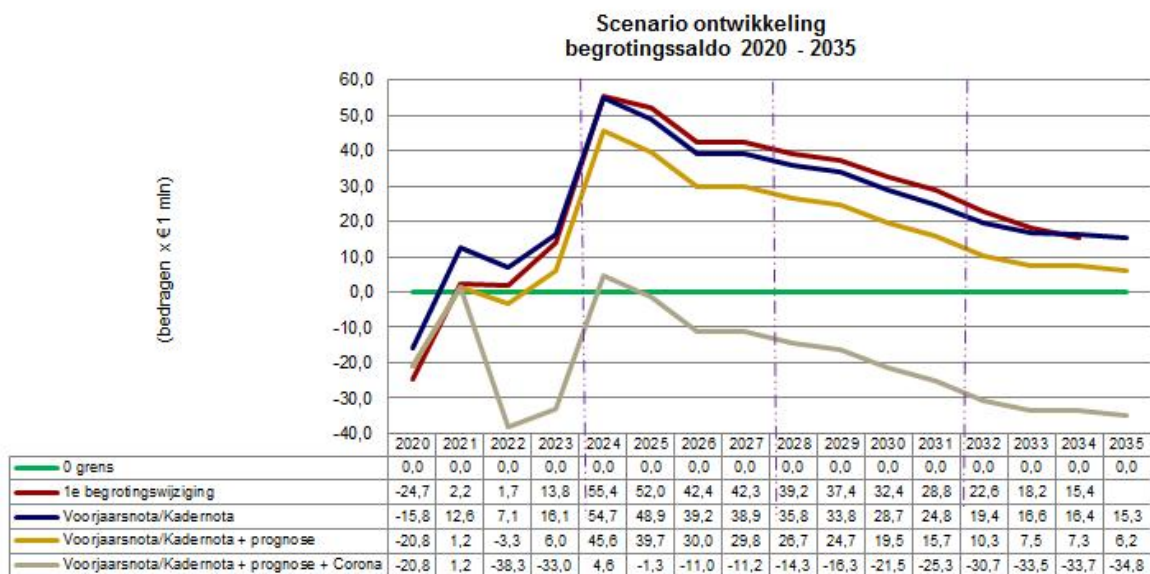

4.2.1 Begrotingssaldo 2021-2035

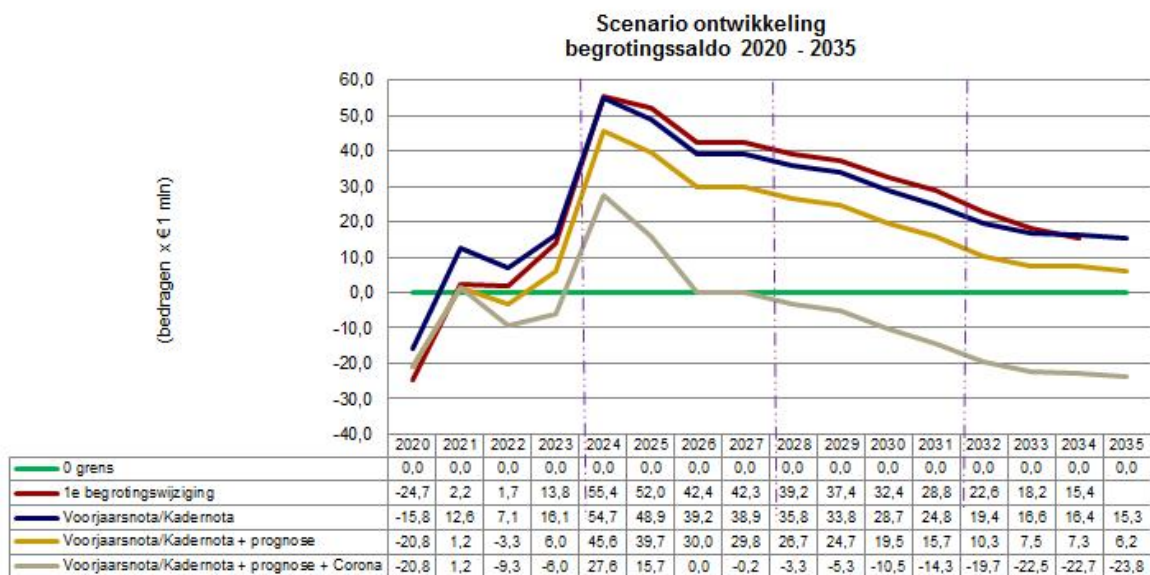
Scenario 1: Net zoals in de vorige crisis gaat het kabinet in 1 keer fors bezuinigen

Scenario 2: Dezelfde bezuiniging wordt niet in 1 keer uitgevoerd maar in een aantal jaren

Scenario 1

Scenario 2

Toelichting en duiding:

De begroting zou zowel in de scenario 1 als in scenario 2 niet meer structureel in evenwicht zijn en moeten er maatregelen worden getroffen. In scenario 2 is er nog wel incidentele ruimte op de korte termijn waardoor er tijd is om maatregelen te nemen. In het geval van scenario 1 is die tijd er niet en zal er medio 2022 al maatregelen moeten worden genomen.

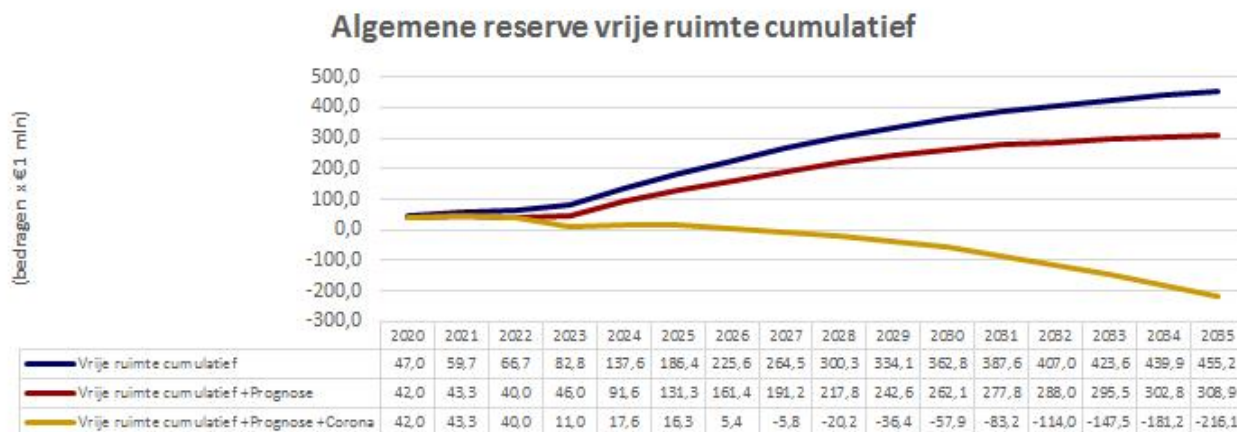

4.2.2 Algemene reserve

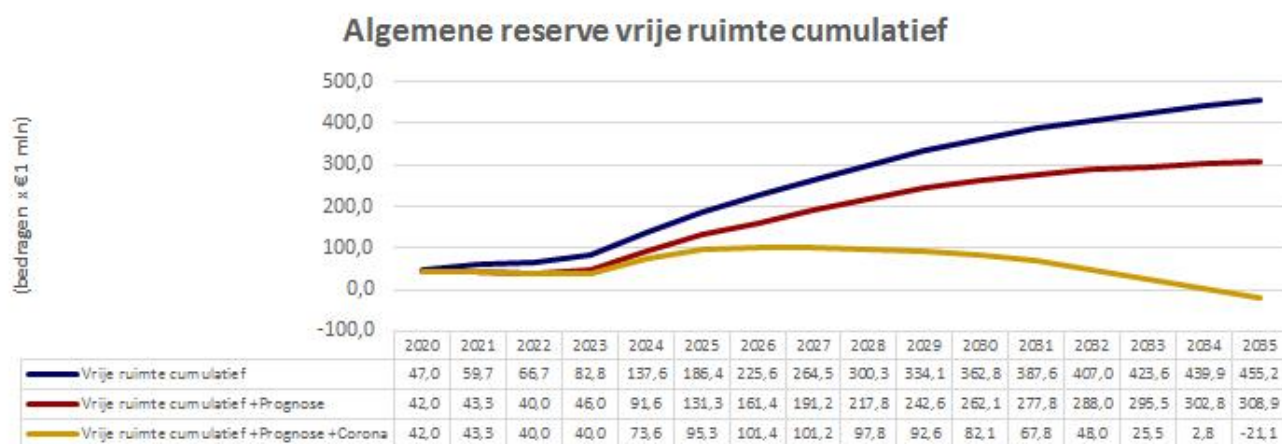
Scenario 1: Net zoals in de vorige crisis gaat het kabinet in 1 keer fors bezuinigen

Scenario 2: Dezelfde bezuiniging wordt niet in 1 keer uitgevoerd maar in een aantal jaren

Scenario 1

Scenario 2

Toelichting:

De standen van de algemene reserve zijn cumulatief, met andere woorden als er in de voorgaande jaren niets muteert op de algemene reserve dan is in 2035 dat het saldo. Ook hier is duidelijk het verschil te zien tussen beide scenario's zonder extra inzet van middelen is in de vrije ruimte in scenario 1 in 2027 negatief en in scenario 2 in 2035. Echter het gaat om het begrotingssaldo want dat moet in evenwicht zijn..

5. Subsidies 2021

In onderstaande tabellen is een overzicht van de wijzigingen in begrotings-, boekjaar- en de projectsubsidies opgenomen en een toelichting op deze wijzigingen.

Begrotingssubsidies 2021 in vergelijking met 2020 (in €)

Beleidsdoel	Naam instelling	Maximaal te subsidiëren bedrag in 2020	Kadernota 2021	Maximaal te subsidiëren bedrag in 2021
4.3	Erfgoedhuis Zuid-Holland	1.775.273	1.675.273	1.675.273
4.3	Stichting molenviergang Aarlanderveen	22.058	22.500	22.500
4.3	Kunstgebouw	1.438.111	1.222.200	1.222.200
4.3	Stichting Educatie Orkest Projecten (SEOP)	33.555	30.355	30.355
4.3	Zuid-Hollandse Popunie	139.313	127.313	127.313
4.3	Bevrijdingsfestival	23.648	23.648	23.648
4.3	Stichting Jeugdtheaterhuis Zuid-Holland	283.700	203.700	203.700
4.3	Prins Bernhard Cultuurfonds t.b.v. het themafonds digitalisering erfgoedcollecties Zuid-Holland		50.000	50.000
4.3	Stichting Restauratie Opleidingsprojecten Zuid-West	20.000	20.000	20.000
4.3	Probiblio	5.042.640	5.007.640	5.007.640
Totaal		8.778.298	8.382.629	8.382.629

De begrotingssubsidie aan Stichting Erfgoedhuis Zuid-Holland voor een bedrag van € 1.675.273 (Beleidsdoel 4-3)

Het Erfgoedhuis Zuid-Holland is een belangrijke maatschappelijke partner van de provincie voor de uitvoering van haar cultureel erfgoedbeleid. Activiteiten zijn onder andere ondersteuning bij erfgoedlijnen in Zuid-Holland, deskundigheidsbevordering van vrijwilligers en advisering van gemeenten over hun wettelijke erfgoedtaken bij de ontwikkeling van immaterieel erfgoed en bij het project voor digitalisering van erfgoed.

De maatschappelijke baten zijn: behoud en ontwikkeling van cultureel erfgoed in balans met de omgeving.

De subsidie wordt financieel gedekt uit bestaande exploitatiemiddelen voor Erfgoed, cultuur en toerisme (4.3) met beleidsprestatie 4.3.1 (behoud en ontwikkeling van cultuur, erfgoed en toerisme in balans met de omgeving).

Clustering van uitvoeringstaken op het gebied van cultuur en erfgoed bij één organisatie draagt bij aan effectiviteit en efficiency van de beleidsuitvoering. Voor de uitvoering is gekozen voor het Erfgoedhuis Zuid-Holland.

Gevraagd wordt aan Provinciale Staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 1.675.273 voor het jaar 2021 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Stichting Molenviergang Aarlanderveen voor een bedrag van € 22.500 (Beleidsdoel 4-3)

De molenviergang in Aarlanderveen is de laatste nog daadwerkelijk functionerende molengroep ter wereld. De vier molens vormen tezamen een zogenaamde getrapte bemaling, waarbij iedere molen afzonderlijk het water een niveau hoger opmaakt. Op die manier wordt het waterpeil in de Drooggemaakte Polder aan de Westzijde van Aarlanderveen hoofdzakelijk op windkracht gereguleerd. Sinds 1962 zijn het Hoogheemraadschap van Rijnland, de gemeente Alphen a/d Rijn en de provincie Zuid-Holland ten opzichte van elkaar verplichtingen aangegaan ter bevordering van de instandhouding van het molencolplex. De afspraken zijn vastgelegd in een convenant, dat eens per 10 jaar opnieuw wordt afgesloten. Dit gebeurde voor het laatst in 2015. Hierin is Stichting Molenviergang Aarlanderveen aangewezen om het dagelijkse beheer, het onderhoud en de restauratie van de molens en de

bijgebouwen te verzorgen en daarbij optimaal gebruik te maken van reguliere subsidiemogelijkheden. De verplichtingen van de drie convenanthouders hebben betrekking op het dagelijkse beheer en de afdekking van het jaarlijkse exploitatietekort van de stichting, evenals participatie in het bestuur van laatstgenoemde. In het convenant is opgenomen dat de provincie Zuid-Holland met ingang van 2015 jaarlijks aan de stichting 50% van het goedgekeurde exploitatietekort tot een maximum van € 21.200 per jaar (prijspeil 2015) vergoedt. Dit bedrag wordt aangepast met een percentage in overeenstemming met de consumentenprijsindex (CPI) van het Centraal Bureau voor de Statistiek (basis 2015 = 100). Dekking vindt plaats binnen de beschikbare middelen 2021 van beleidsdoel 4.3 Erfgoed, cultuur en toerisme.

De maatschappelijke baten zijn: het financieel ondersteunen van de stichting door de provincie door het beschikbaar stellen van boekjaarsubsidie stelt de stichting in staat om de molens in goede en functionele staat te houden. Hiermee wordt geborgd dat de molens hun bemalingstaak kunnen blijven uitoefenen en hebben ze een grote landschappelijke en educatieve waarde als laatste voorbeeld van een molengroep die een polder op windkracht bemaalt. De stichting zorgt voor openstelling van en draagvlak voor de molens, hetgeen bijdraagt aan een aantrekkelijk leef- en vestigingsklimaat t.b.v. een concurrerend Zuid-Holland.

Alternatieven voor het instrument subsidie zijn overwogen, maar niet realistisch en wenselijk omdat de provincie dan de samenwerking zou verbreken door opzegging van het convenant. De afspraken liggen vast in het convenant.

Gevraagd wordt aan Provinciale Staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 22.500 voor het jaar 2021 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Kunstgebouw voor een bedrag van € 1.222.200 (Beleidsdoel 4-3)

De kwaliteit van de leefomgeving speelt een grote rol bij het vasthouden van inwoners en het aantrekken van gekwalificeerde nieuwe inwoners. Binnen die leefomgeving zijn cultuur en erfgoed een belangrijke bepalende factor. Zuid-Holland wil daarom haar cultuur en erfgoed beschermen, beleefbaar maken en benutten. De kwaliteit van de leefomgeving neemt toe als mensen kunnen deelnemen aan cultuur. Dit begint als door kinderen op jonge leeftijd in aanraking te brengen met kunst en cultuur. Kunstgebouw verleent tweedelijns ondersteuning aan gemeenten en onderwijs gericht op cultuureducatie en participatie.

De maatschappelijke baten zijn: meer kinderen en jongeren in aanraking laten komen met cultuur door kwalitatief goede en gespreide cultuurparticipatie aan te bieden via gemeenten en onderwijsinstellingen. Kunstgebouw is de organisatie die voor de provincie tweedelijns ondersteuning geeft op het gebied van cultuureducatie en participatie.

Dekking voor deze boekjaarsubsidie vindt plaats onder de beschikbare middelen van beleidsdoel 4.3 Erfgoed, cultuur en toerisme.

De begrotingssubsidie Kunstgebouw is een geschikt instrument om uitvoering te geven aan deze taak. Er zijn hiervoor geen alternatieven.

Gevraagd wordt aan Provinciale Staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 1.222.200 voor het jaar 2021 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Stichting Educatieve Orkest Projecten (SEOP) voor een bedrag van € 30.355 (Beleidsdoel 4-3)

De kwaliteit van de leefomgeving speelt een grote rol bij het vasthouden van inwoners en het aantrekken van gekwalificeerde nieuwe inwoners. Binnen die leefomgeving zijn cultuur en erfgoed een belangrijke bepalende factor. Zuid-Holland wil daarom haar cultuur en erfgoed beschermen, beleefbaar maken en benutten. De kwaliteit van de leefomgeving neemt toe als mensen kunnen deelnemen aan cultuur. Dit begint al door kinderen op jonge leeftijd in aanraking te brengen met kunst en cultuur. SEOP is de provinciale organisatie die kinderen kennis laat maken met klassieke muziek en met name via een Symfonieorkest

De maatschappelijke baten zijn: meer kinderen en jongeren in aanraking laten komen met cultuur door kwalitatief goede en gespreide cultuurparticipatie aan te bieden via gemeenten en onderwijsinstellingen.

SEOP is de organisatie die voor de provincie kinderen kennis laat maken met klassieke muziek.

Dekking voor deze boekjaarsubsidie vindt plaats onder de beschikbare middelen van beleidsdoel 4.3 Erfgoed, cultuur en toerisme.

De begrotingssubsidie SEOP is een geschikt instrument om uitvoering te geven aan deze taak. Er zijn voor dit instrument geen alternatieven.

Gevraagd wordt aan Provinciale Staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 30.355 voor het jaar 2021 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Zuid-Hollandse Popunie voor een bedrag van € 127.313 (Beleidsdoel 4-3)

De kwaliteit van de leefomgeving speelt een grote rol bij het vasthouden van inwoners en het aantrekken van gekwalificeerde nieuwe inwoners. Binnen die leefomgeving zijn cultuur en erfgoed een belangrijke bepalende factor. Zuid-Holland wil daarom haar cultuur en erfgoed beschermen, beleefbaar maken en benutten. De kwaliteit van de leefomgeving neemt toe als mensen kunnen deelnemen aan cultuur. Dit begint al door kinderen op jonge leeftijd in aanraking te brengen met kunst en cultuur. Popunie ondersteunt beginnende popmuzikanten en het optreedklimaat in Zuid-Holland.

De maatschappelijke baten zijn: meer kinderen en jongeren in aanraking laten komen met cultuur door kwalitatief goede en gespreide cultuurparticipatie aan te bieden via gemeenten en onderwijsinstellingen.

Dekking voor deze boekjaarsubsidie vindt plaats onder de beschikbare middelen van beleidsdoel 4.3 Erfgoed, cultuur en toerisme.

Popunie is de organisatie die voor de provincie beginnende popmuzikanten en het optreedklimaat ondersteunt.

De begrotingssubsidie Popunie is een geschikt instrument om uitvoering te geven aan deze taak. Er zijn hiervoor geen alternatieven.

Gevraagd wordt aan Provinciale Staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 127.313 voor het jaar 2021 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Bevrijdingsfestival Rotterdam voor een bedrag van € 23.648 (beleidsdoel 4-3)

De kwaliteit van de leefomgeving speelt een grote rol bij het vasthouden van inwoners en het aantrekken van gekwalificeerde nieuwe inwoners. Binnen die leefomgeving zijn cultuur en erfgoed een belangrijke bepalende factor. Zuid-Holland wil daarom haar cultuur en erfgoed beschermen, beleefbaar maken en benutten. De kwaliteit van de leefomgeving neemt toe als mensen kunnen deelnemen aan cultuur. Dit begint al door kinderen op jonge leeftijd in aanraking te brengen met kunst en cultuur. De provinciale bijdrage aan het Bevrijdingsfestival Rotterdam heeft als doel via muziek, debat en een kinderprogramma kinderen op het festival in aanraking te brengen met vrijheidsthema's.

De maatschappelijke baten zijn: meer kinderen en jongeren in aanraking laten komen met cultuur door kwalitatief goede en gespreide cultuurparticipatie aan te bieden via gemeenten en onderwijsinstellingen.

Dekking voor deze boekjaarsubsidie vindt plaats onder de beschikbare middelen van beleidsdoel 4.3 Erfgoed, cultuur en toerisme.

De begrotingssubsidie Bevrijdingsfestival Rotterdam is een geschikt instrument om uitvoering te geven aan deze taak. Er zijn hiervoor geen alternatieven.

Gevraagd wordt aan Provinciale Staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 23.648 voor het jaar 2021 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Stichting Jeugdtheaterhuis Zuid-Holland voor een bedrag van € 203.700 (Beleidsdoel 4-3)

De kwaliteit van de leefomgeving speelt een grote rol bij het vasthouden van inwoners en het aantrekken van gekwalificeerde nieuwe inwoners. Binnen die leefomgeving zijn cultuur en erfgoed een belangrijke bepalende factor. Zuid-Holland wil daarom haar cultuur en erfgoed beschermen, beleefbaar maken en benutten. De kwaliteit van de leefomgeving neemt toe als mensen kunnen deelnemen aan cultuur. Dit begint al door kinderen op jonge leeftijd in aanraking te brengen met kunst en cultuur. Jeugdtheaterhuis zorgt ervoor dat kinderen en jongeren theater tot een zinvol onderdeel van hun bestaan maakt en biedt buitenschoolse en binnenschoolse theaterlessen en projecten aan op 5 locaties in Zuid-Holland.

De maatschappelijke baten zijn: meer kinderen en jongeren in aanraking laten komen met cultuur door kwalitatief goede en gespreide cultuurparticipatie aan te bieden via gemeenten en onderwijsinstellingen. Jeugdtheaterhuis is de organisatie die voor de provincie binnen- en buitenschoolse theaterlessen aanbiedt.

Dekking voor deze boekjaarsubsidie vindt plaats onder de beschikbare middelen van beleidsdoel 4.3 Erfgoed, cultuur en toerisme.

De begrotingssubsidie Jeugdtheaterhuis is een geschikt instrument om uitvoering te geven aan deze taak. Er zijn hiervoor geen alternatieven.

Gevraagd wordt aan Provinciale Staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 203.700 voor het jaar 2021 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Prins Bernhard Cultuurfonds t.b.v. het themafonds digitalisering erfgoedcollecties Zuid-Holland voor een bedrag van € 50.000 (Beleidsdoel 4-3)

Erfgoedinstellingen stimuleren hun erfgoedcollecties te digitaliseren en daarmee toegankelijk te maken voor een breed publiek (= open data). Erfgoedinstellingen worden uitgedaagd nieuwe verbindingen aan te gaan met publieksdoelgroepen die normaal gesproken verder afstaan van de instellingen, zoals nieuwkomers en migranten, maar ook jongeren.

De maatschappelijke baten zijn: Zuid-Holland wil het erfgoed voor de toekomst behouden (benutten, beschermen en beleefbaar maken). Een vorm daarvan is het digitaliseren van het cultureel erfgoed. Daarnaast is er een relatie met het provinciale programma TOP (transparante en open provincie).

Dekking voor deze subsidie vindt plaats onder de beschikbare middelen vanuit het Coalitieakkoord 2020-2023 voor beleidsdoel 4.3 Erfgoed, cultuur en toerisme.

Er is gekozen voor het instrument subsidie omdat voor specifieke activiteiten financiële middelen worden verstrekt waarvoor de provinciale organisatie in ruil daarvoor geen producten of diensten van de aanvrager ontvangt of vereist.

Gevraagd wordt aan Provinciale Staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 50.000 voor het jaar 2021 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Stichting Restauratie Opleidingsprojecten Zuid-West voor een bedrag van € 20.000 (Beleidsdoel 4-3)

Jongeren blijven interesseren voor het vak van restaureren van bouwkundige monumenten en daarmee kennis en ervaring op het terrein van het restaureren behouden t.b.v. de instandhouding van het culturele erfgoed in Zuid-Holland.

De maatschappelijke baten zijn: Zuid-Holland wil een toonaangevende provincie zijn waar mensen met plezier wonen, werken en recreëren. Met het restaureren van monumenten en de inzet van vakmensen via ROP, verbeteren wij de kwaliteit van de leefomgeving en verzorgen wij ook een betere presentatie en toegankelijkheid van monumenten.

Dekking voor deze boekjaarsubsidie vindt plaats onder de beschikbare middelen van beleidsdoel 4.3 Erfgoed, cultuur en toerisme.

Er is gekozen voor subsidie omdat voor specifieke activiteiten financiële middelen wordt verstrekt waarvoor de provinciale organisatie in ruil daarvoor geen producten of diensten van de aanvrager ontvangt of vereist.

Gevraagd wordt aan Provinciale Staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 20.000 voor het jaar 2021 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Probiblio voor een bedrag van € 5.007.640 (Beleidsdoel 4.3)

De provincie Zuid-Holland ondersteunt de openbare bibliotheken en het bibliothekennetwerk in Zuid-Holland door middel van een boekjaarsubsidie aan de Provinciale Ondersteuningsinstelling Probiblio. Provinciale ondersteuningsinstellingen zijn uit hoofde van de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen verantwoordelijk voor onder andere distributie van fysieke werken door middel van interbibliothecair leenverkeer en het samen met andere partijen ontwikkelen van innovaties voor lokale bibliotheken.

De maatschappelijke baten zijn: de provincie wil haar taken uit de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen goed uitvoeren en vindt het belangrijk dat inwoners van Zuid-Holland zo goed en volledig mogelijk bediend worden in hun zoektocht naar kennis, informatie en cultuur. Bibliotheken leveren hieraan een belangrijke bijdrage. De subsidie wordt financieel gedekt uit bestaande exploitatiemiddelen voor Erfgoed, cultuur en toerisme (4.3) met beleidsprestatie 4.3.3 (versterken cultuurparticipatie en bibliotheken).

Er zijn geen alternatieven voor het instrument subsidies overwogen. De Wet stelsel openbare bibliotheekvoorziening definieert provinciale ondersteuningsinstellingen als volgt: in overwegende mate door een of meer provincies gesubsidieerde of in standgehouden voorziening die een pakket aan ondersteunende activiteiten biedt voor de lokale bibliotheken in de desbetreffende provincie of provincies.

Gevraagd wordt aan Provinciale Staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 5.007.640 voor het jaar 2021 en deze op te nemen in de begroting.

Boekjaar- en projectsubsidies 2021 in vergelijking met 2020 (in €)

Beleidsdoel	Subsidieregeling-nummer	Titel van regeling	Totaal subsidie-plafond 2020	Kadernota 2021	Totaal subsidieplafond 2021
4.1	1.6.65	Subsidieregeling MKB innovatiestimulering topsectoren Zuid-Holland	14.440.000	13.400.000	13.400.000
4.3	1.6.36	Subsidieregeling restauratie rijksmonumenten Zuid-Holland 2013	1.643.471	1.650.000	1.650.000
4.3	1.6.90	Subsidieregeling Erfgoedlijnen Zuid-Holland 2020	3.720.192	3.400.000	3.400.000
4.3	1.6.46	Subsidieregeling molens Zuid-Holland 2013	836.000	875.000	875.000
Totaal			20.639.663	19.325.000	19.325.000

1.6.65 Subsidieregeling MKB-innovatiestimulering topsectoren een hoofdplafond voor een bedrag van € 13.400.000 voor het jaar 2021 (Beleidsdoel 4-1)

Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) en de regio's (provincies) werken vanuit een gezamenlijke instrumentenkoffer aan het doel om nationale en regionale innovatiestimuleringsinstrumenten in de Topsectoren zo veel mogelijk te harmoniseren en onderling te verbinden. De regeling MKB-innovatiestimulering topsectoren Zuid-Holland is voortgekomen uit deze samenwerking met het ministerie van EZK. Deze regeling is het instrument dat aansluit bij de ambitie om de meest innovatieve regio van Nederland te zijn. Wij zetten hierbij in op de kruisbestuiving tussen de verschillende sectoren en de diensten en producten die veel waarde toevoegen. Daarnaast stimuleren we ontwikkeling en toepassing van innovaties in het MKB. Met de MIT-subsidieregeling wordt het innovatiepotentieel van Zuid-Holland beter benut. De middelen worden gefinancierd uit het exploitatiebudget 2021 van de provincie (provinciale middelen).

De maatschappelijke baten zijn: het valoriseren van kennis en het versterken van het MKB in de topsectoren draagt zorg voor vernieuwing van de regionale economie in Zuid-Holland. Hierbij gaat het ook om cross-sectorale innovatie. Die innovatie over de grenzen van disciplines en sectoren is van toenemend belang voor de transitie naar een duurzame en digitale samenleving en economie. De provincie zet in op een versnelde transitie naar een nieuwe economie, waarin innovatieve MKB-bedrijven van nu de werkgevers van morgen zijn. De toename van werkgelegenheid komt met name van snelgroeiende innovatieve MKB-bedrijven die inzetten op digitalisering, circulaire economie en/of energietransitie.

Met de MIT subsidiëren we innovatieprojecten in de vroege risicovolle fase. Subsidie is daar het juiste instrument omdat in deze fase leningen niet door bedrijven worden aangegaan (en ook niet door financiers worden aangeboden). Het risico is te groot maar innoveren is belangrijk voor de Mkb'ers om te kunnen groeien en voor te lopen op hun concurrenten. Innovaties worden anders niet gedaan of veel trager. Met het MIT-instrument jagen we innovatie aan in de 'pijplijn'.

Gevraagd wordt aan Provinciale Staten om het plafond vast te stellen op € 13.400.000 voor het jaar 2021.

1.6.36 Subsidieregeling restauratie rijksmonumenten Zuid-Holland 2013 een hoofdplafond voor een bedrag van € 1.650.000 voor het jaar 2021 (Beleidsdoel 4-3).

De kwaliteit van de leefomgeving speelt een grote rol bij het vasthouden van inwoners en het aantrekken van gekwalificeerde nieuwe inwoners. Binnen die leefomgeving zijn cultuur en erfgoed een belangrijke bepalende factor. Zuid-Holland wil daarom haar cultuur en erfgoed beschermen, beleefbaar maken en benutten.

Om rijksmonumenten in Zuid-Holland te behouden en de restauratieachterstand in te lopen worden subsidies verleend voor de restauratie van rijksmonumenten (paragraaf restauratie). Bovendien wil de provincie de leegstand van rijksmonumenten tegengaan door herbestemming te bevorderen. Leegstand leidt immers tot verval. Daarom worden ook subsidies verleend voor duurzaamheidsmaatregelen en toegankelijkheidsmaatregelen ten behoeve van de herbestemming van rijksmonumenten (paragraaf herbestemming).

Voor de paragraaf Restauratie uit de Subsidieregeling restauratie rijksmonumenten Zuid-Holland 2013 wordt 50% van de gedecentraliseerde middelen van het Rijk t.b.v. de restauratie van rijksmonumenten ingezet. De andere 50% wordt ingezet voor de Subsidieregeling erfgoedlijnen Zuid-Holland. In 2019 zijn de gedecentraliseerde rijksmiddelen voor restauratie van rijksmonumenten verlaagd van € 3 mln naar afgerond € 2,3 mln.

Om de verlaging van de gedecentraliseerde rijksmiddelen te compenseren en om middelen beschikbaar te stellen voor de herbestemming van rijksmonumenten, wordt € 550.000 toegevoegd aan de gedecentraliseerde rijksmiddelen t.b.v. de Subsidieregeling restauratie rijksmonumenten 2013. € 400.000 hiervan komt ten laste van de middelen die beschikbaar zijn gesteld met het Coalitieakkoord 2019-2023 en € 150.000 komt ten laste van bestaand budget voor herbestemming. Het totale subsidieplafond komt daarmee op € 1.650.000, waarvan € 1.300.000 voor de paragraaf restauratie en € 350.000 voor de paragraaf herbestemming.

De maatschappelijke baten zijn: beleefbaar gemaakt en behouden erfgoed in de vorm van restauratie en herbestemming van rijksmonumenten, waardoor meer publiek betrokken kan worden bij Zuid-Hollands erfgoed, en wat bijdraagt aan een aantrekkelijk leef- en vestigingsklimaat t.b.v. een concurrerend Zuid-Holland.

De Subsidieregeling restauratie rijksmonumenten Zuid-Holland 2013 is een geschikt instrument voor het behoud van rijksmonumenten. Dit blijkt ook uit de evaluatie van de regeling door de Randstedelijke Rekenkamer uit 2018, die aangeeft dat de regeling doeltreffend is.

gevraagd wordt aan Provinciale Staten om het hoofdplafond vast te stellen op € 1.650.000 voor het jaar 2021.

1.6.90 Subsidieregeling erfgoedlijnen Zuid-Holland 2020 een plafond van € 3.400.000 voor het jaar 2021 (Beleidsdoel 4-3)

De kwaliteit van de leefomgeving speelt een grote rol bij het vasthouden van inwoners en het aantrekken van gekwalificeerde nieuwe inwoners. Binnen die leefomgeving zijn cultuur en erfgoed een belangrijke bepalende factor. Zuid-Holland wil daarom haar cultuur en erfgoed beschermen, beleefbaar maken en benutten. Met de erfgoedlijnen wil de provincie haar erfgoed ontwikkelen tot goed bekende en bereikbare recreatief/toeristische attracties. Dit doet de provincie in co-creatie met vele partijen. Onderdeel van de ontwikkeling van erfgoedlijnen betreft de restauratie van rijksmonumenten. Hiervoor wordt 50% van de gedecentraliseerde middelen van het Rijk t.b.v. de restauratie van rijksmonumenten ingezet (€ 1,1 mln). Daarnaast wordt € 2,4 mln ingezet uit de middelen die beschikbaar zijn gesteld met het Coalitieakkoord 2019-2023. € 200.000 hiervan is bedoeld voor de restauratie van rijksmonumenten ter compensatie van de verlaging van de gedecentraliseerde rijksmiddelen per 2019. Van de beschikbare middelen voor erfgoedlijnen in 2021 (€ 3,5 mln) wordt € 3,4 mln ingezet voor subsidies en € 0,1 mln voor opdrachten.

De maatschappelijke baten zijn: beleefbaar gemaakt en behouden erfgoedlijnen waardoor meer publiek betrokken kan worden bij Zuid-Hollands erfgoed, wat bijdraagt aan een aantrekkelijk leef- en vestigingsklimaat t.b.v. een concurrerend Zuid-Holland.

De Subsidieregeling erfgoedlijnen Zuid-Holland 2020 is een geschikt instrument om uitvoering te geven aan de ontwikkeling van erfgoedlijnen. Dit blijkt uit de evaluatie van de subsidieregelingen m.b.t. erfgoed (eind 2018).

Met de subsidieregeling kunnen uitsluitend subsidies worden verleend aan projecten uit het Maatregelenpakket erfgoedlijnen. Het Maatregelenpakket erfgoedlijnen wordt opgesteld op basis van de adviezen van de erfgoedtafels.

Gevraagd wordt aan Provinciale Staten om het plafond vast te stellen op € 3.400.000 voor het jaar 2021.

1.6.46 Subsidieregeling molens Zuid-Holland 2013 een hoofdplafond voor een bedrag van € 875.000 voor het jaar 2021 (Beleidsdoel 4-1).

De provincie draagt zorg voor het onderhouden en laten draaien van historische windmolens. Ze doet dit om te zorgen voor een beter beschermd, benut, en beleefbaar cultureel erfgoed.

Om toekomstige restauraties te voorkomen en het behoud van rijksmonumenten te garanderen, wordt ingezet op (groot) onderhoud van molens. De provincie kan het onderhoud van historische windmolens verbinden aan de kwaliteit van de leefomgeving. Monumenten vertellen het verhaal van onze geschiedenis en geven identiteit aan de omgeving. Dat geldt in het bijzonder voor historische windmolens. Dat zijn iconen van Zuid-Holland. Onze provincie telt 224 complete molens, maar liefst een vijfde van het Nederlandse molenbestand. Ze zijn blikvangers in het landschap en op buitenlandse toeristen hebben zij een grote aantrekkingskracht. Voor hen zijn molens en Holland vrijwel synoniem. De provincie keert daarnaast draaipremies uit om te stimuleren dat er gedraaid wordt met de molens. Stilstand is namelijk achteruitgang, daarnaast verlevendigt een draaiende molen het omringende landschap aanzienlijk. De vrijwilligers die de molens in beweging brengen, stellen de molens open voor bezoek, zodat de monumenten optimaal beleefd kunnen worden en inzichtelijk wordt gemaakt voor welk doel ze ooit zijn gebouwd.

De maatschappelijke baten zijn: het behouden van erfgoed in de vorm van het beschikbaar stellen van ondersteunende subsidies en draaipremies, waarmee de molens in goede staat blijven en het draaien met deze categorie erfgoed wordt gestimuleerd, en ook de vrijwilligers die de molens opstellen voor publiek. Het beleefbaar maken van de molens draagt bij aan een aantrekkelijk leef- en vestigingsklimaat t.b.v. een concurrerend Zuid-Holland.

Dekking vindt plaats binnen de beschikbare middelen 2021 van beleidsdoel 4.3 Erfgoed, cultuur en toerisme. Het beschikbaar stellen van onderhoudssubsidies en draaipremies zijn geschikte en effectieve instrumenten om het molenbehoud te ondersteunen en te stimuleren. Dit blijkt onder meer uit de evaluatie van de regeling door de Randstedelijke Rekenkamer uit 2018, die aangeeft dat de regeling doeltreffend is en het feit dat 97% van het Zuid-Hollandse molenbestand gebruik maakt van deze financiële middelen.

Gevraagd wordt aan Provinciale Staten om het hoofdplafond vast te stellen op € 875.000 voor het jaar 2021.

6. Opheffen van reserve Egalisatie afschrijvingslasten in Begroting 2019

Onderstaande tekst is opgenomen in de Begroting 2019 als onderdeel van Versnellen, voorspellen en vertellen;

Als onderdeel van het vergroten van het inzicht in de reserves is de reserve Afschrijvingslasten nader geanalyseerd. Naar aanleiding van deze analyse wordt voorgesteld de reserve Egalisatie afschrijvingslasten op te heffen.

Toelichting

Bij de wijziging van de nota Investeren, Waarderen en Afschrijven (IWA) in 2014 is de provinciale afschrijvingssystematiek gewijzigd van het activeren en afschrijven van de in enig jaar geïnvesteerde bedragen naar het activeren en afschrijven van een project na gereedmelding. Door deze wijziging schoof een aanzienlijk bedrag aan te activeren / af te schrijven projecten door naar latere jaren met als gevolg dat het bijhorend bedrag aan afschrijvingslasten in de periode tot aan het nieuwe moment van activeren en afschrijven, kon vrijvallen. Het vrijgevallen bedrag wordt gereserveerd (reserve Egalisatie afschrijvingslasten) en wordt ingezet als dekking van de afschrijvingslasten die aan de achterkant ontstaan omdat het project op een later moment wordt geactiveerd. Ook als een investeringsproject op een ander moment dan gepland wordt opgeleverd worden de afschrijvingslasten (die dan op een ander moment dan begroot optreden) met deze egalisatiereserve verrekend. Als voorbeeld, als een weg een jaar later wordt aangelegd worden de bespaarde afschrijvingslasten in het 1e jaar in de reserve gestopt en als dekking gebruikt voor het jaar extra afschrijvingslasten na 30 jaar.

In de praktijk blijkt dat projecten doorgaans later dan gepland worden opgeleverd. Het gevolg is dat er nu sprake is van een reserve die in omvang toeneemt (stand Kadernota 2019 € 71,8 mln) zonder dat direct sprake is van een noodzakelijke inzet vanuit die reserve. Bij Kadernota 2017-2020 is daarom € 77,1 mln uit deze reserve ingezet ter dekking/matiging van het nadelig begrotingssaldo in de jaren 2024-2030. Na 2014 is het zicht op het langere termijn financieel perspectief verbeterd. Zo is de planningstermijn uitgebreid van 4 jaren naar 30 jaren. De vervangingsinvesteringen (en de afschrijvingslasten daarvan) maken deel uit van dit financieel perspectief. Het gevolg hiervan is dat afschrijvingslasten als een vaste kostenpost in de begroting staan, ook op de langere termijn. Het is daardoor niet meer nodig dat vrijgevallen afschrijvingslasten worden gereserveerd om lasten aan de achterkant op te vangen; de reserve kan worden opgeheven.

De opheffing van de reserve Egalisatie afschrijvingslasten betekent dat voor het bij Kadernota 2017-2020 gereserveerde deel van € 77,1 mln een nieuwe reserve gevormd moet worden (zie ook punt 2d). Daarnaast betekent het opheffen van de egalisatiereserve afschrijvingslasten dat de al bekende en nog te behalen resultaten op afschrijvingslasten worden verrekend met het begrotingssaldo / jaarresultaat. Het effect op de Begroting 2019 is verwerkt in het financieel beeld.